

॥ श्री ॥

हिन्दी शिक्षावली भाग २ जाना

गुजराती अर्थ.

(त्रजुमा सह)

रची छपायी प्रसिद्ध करतार

मणिलाल मूळजीभाई उपाध्याय.

बुकसेलर—पेटलाद.

सन १९१९.

संवत् १९७५.

[सर्व हक्क स्वाधिन.]

प्रत १५००.

आवृत्ति ३ जी.

किंमत रु. ०-४-०

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક C-૫૮૮ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાતી ૫૮૮

વિષયગ્રંથ ૫૮૪: ૮૮૪: ૮૮૪: ૮૮૪

॥ श्री ॥

हिन्दी शिक्षावली भाग २ जाना

गुजराती अर्थ.

(तरजुमा सह)

रची छपावी प्रसिद्ध करनार
मणिलाल मूळजीभाइ उपाध्याय,
बुकसेलर—पेटलाद.

सन १९१९.

संवत् १९७५.

[सर्व हक्क स्वाधिन.]

प्रत १५००.

आवृत्ति २ जी.

किंमत रु. ०-४-०

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપરાર્થ-સંગ્રહ

૮૫૮

શ્રી “ સાગ્યોદય ” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં
જેઠાલાલ દેવશંકર દવેએ જાપ્તું,
ખાડીયા—અમદાવાદ.

પ્રસ્તાવના.

મારા તરફથી ગયા ફેબ્રુઆરી માસમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા હિન્દી શિક્ષાવર્ત્તીના પહેલા ભાગના ગુજરાતી અર્થ (તરજુમા સહ) ટુંક સમયમાં વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકોનો યોગ્ય સત્કાર પામવાથી તેમજ ઘણે સ્થળેથી વારંવાર બીજા ભાગના અર્થની માગણી થવાથી આ લઘુ પુસ્તક સત્ત્વર તૈયાર કરીને પ્રસિદ્ધિમાં મુકવાની રજા લઉં છું.

પ્રથમ ભાગની માફક આ ભાગ મળ તેટલોજ ઉપયોગી થઈ યદ્યપે તો લેખકના પરિશ્રમની સાફલ્યતા થયેલી ગણાશે.

શબ્દ અને તરજુમાનો ક્રમ તથા ક્ષિપિનો નિયમ પ્રથમ ભાગના જેવોજ સાચવ્યો છે.

ઉતાવળને લીધે પુસ્તકમાં થયેલા દોષ માટે ક્ષમા માગું છું અને તે સંબંધમાં મને યોગ્ય સૂચના કોઈ સ્થળેથી મળશે તો આભાર સાથે તેને યોગ્ય સમયે અમલમાં મુકીશ.

પેટલાદ
તા. ૨૬-૬-૧૯૧૬. } મણિલાલ મૂલજીભાઈ.

बीजी आवृत्तिनी प्रस्तावना.

मने जणाववाने आनंद थाय छे के, आ उपयोगी पुस्त-
कनी पहेली आवृत्ति हुंक समयमां खपी जवायी आ बीजी
आवृत्ति बहार पाडवानी जरूर पडी छे, आशा छे के,
प्रथम आवृत्ति माफक आ आवृत्ति पण तेदलीज उपयोगी
यइ पडशे.

पेटलाद
ता. २५-९-१९ } मणिलाल मूळजीभाई.

हिन्दी शिक्षा-पथी.

दूसरा भाग—बीजो भाग.

पाठ १—पाठशालाकी परिपाटी.

पाठशालाना नियमो.

पाठशाला—निशाल.

परिपाटी—कायदा.

लडको—बालको.

राह—रस्तो.

झगडा—टंटो.

आपस—पोतपोते: अंदर अंदर

कुछभी—जराए पण.

बहुँचो—पहोँचो.

आदरसे—नम्रता पूर्वक.

और—अने.

जगह—जगा.

पढने लिखने—वांचवुं लखवुं.

वहाँ—त्यां.

औरोंका भी—बीजानो पण.

समय—वखत.

अकारथ—नकामो.

बड़े बड़े—मोटां मोटां.

सहज—थोड़ीवार.

जी—जीव.

गवाँओ—गुमावो.

पढनेवालोंसे—भणनारनी साथे

मेल—मित्राचारी, संप;

समय पड़े पर—वखत आवञ्जे

त्यारे.

साथीयों—भाईबंधो; मित्रो.

જાનેં ખી-તેમને પળ.

પાઓ-મઢે.

વર્તાવ-વર્તન; ચાલચલકત.

રાહ-રસ્તો.

- ૧ છોકરાઓ ! તમે નિશાઢમાં જતાં જતાં રસ્તામાં કોઈની સાથે લઢાઈ ઢટો કરશો નહિ.
- ૨ ંકબીજાની લઢાઈમાં ઢુઃસ્વજ ઢુઃસ્વ છે, સુસ્વ કંઈ પળ નથી.
- ૩ જ્યારે તમે નિશાઢમાં પઢોંચો ત્યારે સ્વરા ઢાવથી ગુરુ-જીને પ્રણામ કરો અને પોતાની જગ્યા ઉપર વેસીને ઢઢવા લસ્ત્રવામાં લાગી જાઓ.
- ૪ જે ગુરુજી કહે તેની વિરુઢ્ઢ કોઈ કામ કરશો નહિ.
- ૫ ત્યાં ંકબીજા સાથે વાતચિત કરશો નહિ.
- ૬ ંમાં ફક્ત તમારોજ નહિ (પળ) બીજાઓનો પળ વસ્ત્રત નકામો જશે.
- ૭ જે વસ્ત્રત જે કામ કરવાને માટે છે તેને (તે વસ્ત્રતને) તેમાં (તે કામમાં) લગાઢો (રોકો).
- ૬ ં પ્રમાણે કરવાયી ઢોટાં ઢોટાં કામ સઢજમાં થઈ જાય છે.
- ૭ પાઢશાઢાનો વસ્ત્રત ઢળવાનેજ માટે છે.

- ૧૦ એને લીધે તમારે ઇચ્છવું જોઈએ કે તે વસ્તુમાં જીવ
 લગાડીને મળવું લેખવું અને તે (વસ્તુ) ને રમવા
 કૂદવા અગર વાતચિત્ત કરવામાં ન ગુમાવો. તમારી જોડે
 મળવાવાળાઓની સાથે સંપ રાખો.
- ૧૧ જો તમે એ પ્રમાણે કરશો તો તેઓ પણ લેખત આવે
 કામ આવશે.
- ૧૨ જો તમે તમારો પાઠ કોઈ જગાણથી ખૂલી જાઓ તો
 તમારા સોબનીઓને પૂછી લો.
- ૧૩ અને જે કાંઈ તેઓ તમને પુછે (તે) તેઓને પણ બતાવી દો.
- ૧૪ એ પ્રમાણેના વર્તનથી એકબીજામાંથી પ્રીતિ વધે છે.
- ૧૫ જ્યારે પાઠશાળામાંથી રજા મેળવી (ત્યારે) સીધા ઘેર
 ચાલ્યા આવાં.
- ૧૬ રસ્તામાં વાર કરવી ઠીક નથી.
- ૧૭ ઘેરથી પણ પાંતાનાં માવાપની રજા સિવાય કहीं
 જાઓ નહિ.

पाठ २—माबापकी आज्ञा मानना.

माबापनी आज्ञा मानवी.

सामर्थ्य—सत्ता; जोर.
 पहचान—पीछाण; ओळखाण.
 पालापोसा—पालणपोषण कर्युं
 सैंकडों—हजारों.
 सहे—सहन कर्यो.
 कष्ट—दुःख.
 नौ—नव.
 अपना—पोतानुं, तेनुं.
 पीलाया—पीवडाव्युं.
 पहरों—पहोरना पहोर सुयी.
 लांबो बखत.
 छेटाया—रमाढया, ना सरखा
 राख्या.
 झुल्लेमें—पारणामां.
 झुलाया—हींचका खवडाव्या.
 थपकरकर—थाबडी थाबडीने.

सोलाया—सुवडाव्या.
 गँवाया—गुमाव्युं.
 पपीना—परसेवो.
 बहाया—उतार्यो.
 खिलाया—खवडाव्युं.
 पाहिनाया—पहेराव्युं.
 सयाने हुवे—समजणा थया.
 पढाया लिखाया—भणाव्या
 गणाव्या.
 लगाया—बळगाढया.
 भलाइ—सारुं थाय एवुं.
 निछावर कर दिया—सांपी-
 आपी दीवुं.
 समझते है—समजे छे.
 पालनेमें—उछेरवामां.
 बुढापेमें—बृद्धावस्थामां.

मला—त्यारे, कहोके, वारुं
 चाहियेके—जाणवुं जोइये,
 इच्छवुं जोइये.
 आदर—सत्कार,
 कयोंकि—कर्मके.
 छसे बचो—ते करशो नहि.

जीलगा—जीव लगाडोने
 कहलाभोग—कहेवाशो,
 बडाइ—बखाण.
 उनहे—तेमने; एमने.
 कभी—कोइ बखत.
 कड़ी—कडवी.

- १ छोकराओ ! तमे नथी जाणता के ज्यारे तमे पेदा थया
 हता त्यारे तमारी केवी दशा हती ?
- २ तमने उठवा बेसवानी शक्ति नहोती.
- ३ न सारा खोटांनी ओळखाण. (सारुं खोटुं समजी क-
 का नाडे).
- ४ आनी दशामां तमारां मावापे तमने पाळया पोष्या.
- ५ सेंकडो दुःख वेठतां तमने दुःख थया न दीयुं.
- ६ माने जुओ (मनथी जुओ—तेना विषे विचार करो),
 तेणे तमने नव महीना पेट्यां राख्या.
- ७ ज्यारे तमे पेदा थया [त्यारे] केवां लाड (अने) हेतथी
 तमने पोतानुं दूध पायुं.
- ८ (घणा) पहोर सुधी छाती उपर सुवाडया, खोयामां

झूलाव्या, थाबडी थाबडीने उंघाडया.

९ अने तमारा सुबने माटे पोतानुं सुख गुमावूं.

१० बापने जुओ (बापनी तरफ ध्यान करो), आखो दिवस
तेणे महेनन करीने पोतानो परसेवो कहाडयो:

११ ड्यारं वंड चार पैसा मळया [एटले] घर आव्या.

१२ (अने) तमने सारुं सारुं खवराव्युं.

१३ सारुं सारुं पहराव्युं, ड्यारे तमे कंड सपजना थया
(न्यारे) भणाव्या गणाव्या अथवा कोइ सारा धंधामां
लगाडया (जोडया).

१४ मरता सुधी तमारीज भलाईनुं ध्यान राखुं,

१५ (अने) जेटलुं कमाया (तेटलुं) सघळुं तमारे माटे
अर्पण करी दीधुं.

१६ जेटली प्रीति तमारा उपर माबापनी छे तेटली कोईनी नथी.

१७ तेओ तमारा सुखमां पोतानुं सुख समजे छे अने तमने
दुःखी जोईने दुःखी थाय छे.

१८ तमने पालवामां तेओए केटलुं दुःख वेठयुं छे.

१९ तमे एवुं न समजशो के तेओए तमारुं पालन केवल
एवी आशा राखीने कर्युं छे के ड्यारे तमे मोटा याओ

- ત્યારે તેઓની સેવા કરો અને ઘરડપણમાં સુખ આપો.
- ૨૦ ઠીક આ ઉપકારોનો बदलो तमे के ी रीते करी शको छो.
- ૨૧ તમારા [શ્રાવ] જન્મ સુધીની સેવા તમારાં માતાપની
 एक बातनी बराबर पण थई शकती नथी.
- ૨૨ છોકરાઓ ! તમારે જાણવું જોઈએ કે પોતાનાં માતાપનો
 घणा मत्कार क्यों करवो अने तेओनुं कयुं मानवुं.
- ૨૩ જેવું તેઓ તમોને વહે તેવુંજ કર્યા કરો, કેમકે તમારી
 एटली मयझ क्यांथी के सारा खांटानी ओळखाण करी शको.
- ૨૪ તંઓ જે વાતને નઠારી કહે તેથી બચા (તેનાથી દૂર રહો)
- ૨૫ અને જે વાતને સરી કહે તેમાં જીવ લગાડીને કરો.
- ૨૬ સારું કામ કરશો તો સારા કહેવાશો.
- ૨૭ અને સઘળા લોક તમારી વડાઈ કરશે [વશાણ કરશે].
- ૨૮ નઠારું કામ કરશો તો નઠારા કહેવાશો,
- ૨૯ અને સઘળા લોક તમારી નિંદા કરશે.
- ૩૦ જ્યાં સુધી બની શકે [ત્યાં સુધી] તેઓને રાજી રાખ-
 वाने महेनत करो.
- ૩૧ તેઓને કદી કહવી વાત કહેશો નહિ.

પાઠ ૩-ગાય,

પાલતૂ-પાલવા લાયક
 ચૌપાયે-ચારપગવાળાં જનાવર
 સિરેપર-છેડા ઉપર
 મોટર-મોટે મોટે
 સુર-સુરી
 કઈ-ઘણા
 ચિતકવરી-કાવરચિતરી
 મૂસા-ચૂંક તથા જવનાં ફોતરાં
 મુકો,
 સ્લી-સ્લો.
 ઘૂના-દાળનું કોરમું
 ચાકર-ધી જેવા ચોપટા પદાર્થ
 ચવાકર-ચાવીને.
 નિગલ જાતે હૈં-ગળી જાય છે.

સ્વાધા હુઆ ચારા ડગઝકર
 ચવાતેં હૈં-ગ્વાધેલો ચારો
 પાછો કાઢાને ચાવે છે,
 જુગાલી-ઓગાલવું.
 પાગુર-વાગોલવું,
 બહુશા-ઘણું કરીને,
 ઠાંમીહિસાર-ગામનું નામ છે.
 મહાર-આશા,
 સિરાવન-સ્વેતરમાં ચાસ
 સરસા કરવા ફેરવવામાં
 આવે છે તે; હમાર.
 મંડાઈ-સ્વઝામાં ડુંડામાંથી
 અનાજ જૂદુ પાડે છે તે,
 સિંચાઈ-કોસ સેવવાનું કામ,

૧ આપણા દેશમાં જેટલાં પાલવા યોગ્ય ચાર પગવાળાં
 પશુ [દોર] છે.

૨ તેઓમાં ગાય વધાથી ઉત્તમ ગણવામાં આવે છે.

- ૩ ત્યાં સૂચી કે આપણે તેને ગાય માતા કહીએ છીએ.
- ૪ ગાય જોવામાં ઘણી ખાલી અને સુંદર હોય છે.
- ૫ તેની ઢોક નાની અને પૂંછડી લાંબી હોય છે.
- ૬ પૂંછડાની ટોચ ઉપર મોટા મોટા વાળોનો ગુચ્છો હોય છે.
- ૭ ગાયની સ્ત્રી વચ્ચે ચીરો હોય છે.
- ૮ ગાયો જુદા જુદા રંગની હોય છે, જેમકે--કાઠી, લાલ, ઘોઠી અને કાબરચીતરી.
- ૯ કાઠી ગાયને શ્યામા પગ કહે છે.
- ૧૦ ગાયનો મુખ્ય સ્ત્રોત્રાક ઘાસ (અને) ઘઉંનાં છોડાં છે.
- ૧૧ પગ દૂધ વધારવાને સ્ત્રોલ અને છોડાં પગ આપે છે.
[સ્ત્રોત્રાવે છે.]
- ૧૨ ગાય તે પશુઓમાંની છે જે પહેલે પોતાનો ચારો (સ્ત્રોત્રાક) થોડોક ચાવીને ગળી જાય છે. [જે પશુઓ પોતાનો ચારો થોડો ચાવીને ગળી જાય છે તે પશુઓમાંની ગાય છે].
- ૧૩ પછી કहीं સુખચી બેસીને સ્ત્રોલો ચારો પાછો મોંમા લાવીને ચાવે છે (વાગોલે છે) તેને વાગોલવું કહે છે.
- ૧૪ ગાય વાગોલે નહિ તો જાણવું જોઈએ કે (તે) માંદી છે.
- ૧૫ ગાયનું દૂધ વધારું દૂધમાં ઉત્તમ છે.

- ૧૬ ખેસ વકરાનું દૂધ પણ પીવામાં આવે છે.
- ૧૭ પણ ગાયનું દૂધ એવું સારું હોય છે કે રૌંચિયોને પણ આવવામાં આવે છે, ગાયો દસ પંદર શેર* મુઠી દૂધ માંગે.
- ૧૮ એવી ગાયો ઘણું કરીને હાંસી દિવાર પરગળા તરફ હોય છે.
- ૧૯ મથુરા જિલ્લામાં પણ કોસી ગામની ગાયો ઘણું દૂધ આપે છે.
- ૨૦ ગાયનો આજ મોટો ગુણ નથી કે તેનું દૂધ ઘણું મારું હોય છે
- ૨૧ પણ તેમાં વઘાની સહાયતાથી આપણા દેશમાં સ્વેદી થાય છે,
- ૨૨ બલદોથી ફલ વાળે છે; બલદોથી સગર સ્વેદાય છે,
- ૨૩ બલદોથી પગર થાય છે.
- ૨૪ બલદોથીજ કોમ સ્વેદી પાળી પાત્રાનું કામ થાય છે.
- ૨૫ બલદોને ગાદીમાં જોડે છે.
- ૨૬ પરાં ગયા પછી ગાય બઠવતું ચામડું કેટલાક કાપમાં આવે છે.
- ૨૭ સ્વેદી વાત તો આ છે કે આપમે પરમેશ્વરને ધન્યવાદ આપવો જોઈએ કે તેમ આપણા ઉપર દયા કરીને એમાં કિંમતી પશુ આપ્યાં.

---

* ઉત્તર હિંદમાં જે શેર હોય છે તે ઝેંનો રુપિયાભારનો હોય છે, પટલે ગુજરાતના શેરથી બમણો હોય છે.

પાઠ ૪-ક્રોધ.

સોચે-વિચાર.

જી-જીવ.

બડી આંધી-મોટું વાવાણોડું.

મોટી આંધી-મોટો વાવંટોળીઆ

પેઢો-જાડ.

જડેસ-મૂઠથી-માંથી.

મૂઠોઝ-ધરતીકંપ.

અંધાધુંધ-તોફાન.

ટલ જાવ-દૂર જાવ.

પ્યાસ-તરમ.

કડી-કડતી.

લિપટ પડા-ચોટી પડયો.

મલમંસી-મલાઈ.

૧ ક્રોધમાં માનસનો બુદ્ધિ ઠેકાણે રહેતો નથી.

૨ ક્રોધી મારાં સ્વોટાં કામોને સમજી શકતો નથી.

૩ તે વચ્ચે જ મનમાં આવે છે તે વગર વિચારે કરી નાંચે છે.

૪ એનજ લે તેને પાછળથી પસ્તાવું પડે છે.

૫ તેનું મન હમેશાં દુઃખમાં જ ડૂબેલું રહે છે.

૬ તેની સાથે કોઈ મંપ રાખવું નથી અને કોઈનો જીવ તેની સાથે વાત કરવાને ચાહતો નથી.

૭ જેવી રીતે વંદેઝીમો જાડોને મુઠમાંથી ઉઘાડો ફેંકી દે છે,

૮ અને ધરતીકંપ મોટાં મોટાં શહેરોનું સત્યાનાશ કરી નાંચે છે.

- ૧ તેજ પ્રમાણે ક્રોધીનો ક્રોધ પોતાની ચારે બાજુથી અંધા-
ધુંધી મચાવી દે છે.
- ૧૦ ષટલા માટે જ્યારે ક્રોધ થાય (ત્યારે) તેને અટકાવો.
- ૧૧ વાતને (ક્રોધની વાતને) ઠઠાવી દો; જેના ઉપર ક્રોધ
આવ્યો હોય તેની સામેથી સ્વસી જાઓ.
- ૧૨ જીવ તો માનશે નહિ પણ આગ્રહથી તેને બીજા કામમાં લગાડો.
- ૧૩ કોઈ બીજી વાત કરવા માંડો.
- ૧૪ ડભા હો તો બેસી જાઓ; તરસ ન હોય તો પળ પાણી પી લો,
- ૧૫ જેથી ક્રોધ શાંત થઈ જાય.
- ૧૬ ક્રોધમાં ગાલ દેવી, કોઈ કઢવી વાત કહી બેસવી.
- ૧૭ અથવા મારવું (તે) ઘણું જ સ્વરાગ છે. જો કોઈને ગાલ
દીધી અને તેણે ડલડું [સામું] તમને સારું સ્વોર્ડ કહ્યું,
- ૧૮ અથવા તમે કોઈના ઉપર હાથ ચલાવ્યો અને તે પણ સામો
થઈ ગયો, તો મલાઈ (ગૃહસ્થપણું—મોટાઈ) ધૂલમાં
મળી गई.
- ૧૯ ષટલા માટે ક્રોધ કદી ન કરવો જોઈએ.

पाठ ५-अच्छा लडका-सारे छकरो.

बैसाखी-लाडकी.

और-तरफ.

छीटा-झापटुं.

फूला-फूलाइ गयो.

कुरता-पहेरण.

कड़ाई-मोटई.

- १ एक दिवस एक डोसो लाकडानी घोड़ीनी मददथी चालतो चालतो एक गाममां जतो हतो.
- २ गामनी बहार केटलाक छोकरा गयो चारता हता.
- ३ ज्यारे ते एक झाडनी नीचे पहोच्यो त्यारे तेनी लाकडानी घोड़ी भांगी गई.
- ४ ते थाक्यो तो हतोज, (तेथी) लाकडानी घोड़ी राखीने ते झाडनी छावामां सुई गयो.
- ५ थोडीबारमां एक वरसादनूं झापटुं आव्युं, पण तें सुतोज रह्यो.
- ६ डोसानी आंख उघडी तो तेणे जोयुं के एक छोकराए पोतानुं पहेरण उतारीने तेना मोंढा उपर नांखी दीधुं छे.
- ७ अने पास बेसीने तेनी लाकडानी घोड़ी बनावी रह्यो छे.
- ८ डोसो बोल्यो " छोकरा ! तमोए पोतानुं पहेरण मने कम ओढाडी दीधुं ? "
- ९ छोकराए कहुं " वरसाद वरसवा लाग्यो हतो, (तेथी) तमे जागी पडत. "

- ૧૦ ઇટલામાં છોકરાં તેની લાકડાની ઘોડીપણ બનાવી દીધી.
- ૧૧ ઢોસો ડઠીને ચાલવા લાગ્યો તો તેણે આંખોમાં આંસુ
ખરી છોકરાની તરફ જોઈને કહ્યું
- ૧૨ જ્યારે અમે પરદેશ ગયા હતા, (ત્યારે) અમારે પણ એક
દીકરો હતો.
- ૧૩ તે હાલ તમારી બરાબર થયો હશે.
- ૧૪ ગરીબ દુઃખી ડપર જે પ્રમાણે તમે દયા કરી છે તેજ
પ્રમાણે (જો) તે પણ કરતો હોત તો અમે (પણ) અમને
પોતાને ધન્ય (ભાગ્યશાલી) સમજીશું.
- ૧૫ તેનું નામ રામરત્ન હતું અને અમારું શિવરત્ન છે. "
- ૧૬ છોકરે તે ઢોસાને બાથ ખીંટી અને બોલ્યો " હુંજ તમારો
દીકરો છું અને મારુંજ નામ રામરત્ન છે. "
- ૧૭ ઢોસા (ને) પોતાના દીકરાની લાયકી-યોગ્યતા જોઈને
આનંદ માયો નહિ.
- ૧૮ તે દીકરાના સાથે પોતાને ઘેર ગયો અને જ્યાં સુધી જીવ્યો
(ત્યાં સુધી) જે કોઈ તેને ઘેર આવતો.
- ૧૯ તેને માંગેલી લાકડાની ઘોડી દેખાડતો અને પોતાના
દીકરાનાં ચલાવ કરતો.

पाठ ६-भाई बहिन और दर्पन-भाई बहिन अने आरसो.

बैसा-एवुं.

संयोगसे-दैवयोगे; सारा
नसीबे.

लग गई-लागी आवी.

गले-कोटे.

चाहीये-जोईए.

बट्टा-डाघ.

छिपादो-छुपावो.

- १ एक माणसने बे छोकरां हतां, एक दीकरो अने एक दीकरी
- २ दीकरो घणो रूपाळो हतो, पण छोडीनुं रूप तेवुं नहोतुं.
- ३ दैवयोगथी एक दिवस बने रमतां रमतां पोतपोतानुं
मोहुं आरसामां जोवा लाग्यां.
- ४ छोकराने पोतानी मोंढानी सुंदरता जोई अहंकार माये
नहि अने पोताना बहेनने कहेवा लाग्यो.
- ५ “तमे पण चाहतां हशो के जेप अमे सुंदर छीए (तेम)
तमे पण तेवांज सुंदर होत,”
- ६ आ बात छोडीने लागी आवी अने उदास थईने रडती
रडती पोतानी मानी पासे जईने कहेवा लागी.
- ७ “ मा ! भाईने कहो के (ते) पोतानुं मोहुं दर्पणमां
जोया न करै.”

- ૮ માણ છોડીને કોટે વઢગાઢી અને છોકરાને બોલાવીને કહ્યું “ દીકરા !
- ૯ તમે ઘણા સુંદર છો, તમને દર્પણમાં પોતાનું મોઢું સારું લાગે તો તમારે જાણવું જોઈયે કે નઠારી ચાલ ન ચાલવી
- ૧૦ નહિ તો તમારી સુંદરતામાં કલંક લાગશે.”
- ૧૧ પછી છોડી સાથે બોલી “ દીકરી, તમને પોતાનું રૂપ સારું ન લાગે તો તમારે જાણવું જોઈએ કે જે કંઈ તેમાં નઠારું છે.
- ૧૨ તે પોતાની સારી ચાલથી ઢાંકી દો.
- ૧૪ તમે નથી, સાંભળ્યું કે “ સારા રૂપને સંસાર જુએ છે અને સારા ગુણને ભગવાન.”

પાઠ ૭—ચંદ્રમા.

પુર્ણમાસી—પુનમ.
અમાવસ—અમાસ.
નિગાહસે—નજરમાંથી.
બઢને—વધવા.
હસ ખાંતિ—આવી રીતે.
નયા—નવા.

હર—દરેક.
જોતિ—તેજ.
ધુમ—ફરીને.
ગુની—ઘણી.
ધન્વે—વાવા.

- ૧ ચંદ્રમાનો આકાર ગોળ છે.
- ૨ પુનમને દિવસે અમને પુરો ચંદ્રમા દેખાય છે.
- ૩ ફરી રોજ થોડો ઘટતો જાય છે,
- ૪ અહીં સુધી કે અમાસને દિવસે તે નજરથી છુપાઈ જાય છે.
- ૫ ફરીથી ધીરે ધીરે વધતો જાય છે અને વધતાં વધતાં ફરી પુરો થઈ જાય છે.
- ૬ આ પ્રમાણે દર મહિને નવો ચંદ્રમા જોવામાં આવે છે.
- ૭ ચંદ્રમામાં પ્રકાશ નથી તે ફક્ત સૂરમાના તેજથી ચલકે છે
- ૮ જે ભાગ સૂરજની સામે હોય છે તે જોવામાં આવે છે અને જે બીજી બાજુએ હોય છે તે દેખોતો નથી.
- ૯ આજ કારણ છે કે ચંદ્રમા કોઈ વસ્તુ નાનો દેખાય છે,
- ૧૦ અને કોઈ વસ્તુ મોટો.
- ૧૧ જ્યારે ચંદ્રમા પૃથ્વી અને સૂરજની વચમાં આવી જાય છે.
- ૧૨ ત્યારે અંધારાનો ભાગ અમારી તરફ રહે છે.
- ૧૩ અને અમે તેને જોઈ શકતા નથી.
- ૧૪ ચંદ્રમા પૃથ્વીની ચારે તરફ એક* મહિનામાં ફરી આવે છે.
- ૧૬ પૃથ્વી ચંદ્રમાથી પચાસ ગણી મોટી છે.

- ૧૬ ચંદ્રમા પૃથ્વીપરથી સૂરજના જેટલો જોવામાં આવે છે.
 ૧૭ તેનું કારણ આજ છે કે તે પૃથ્વીની પાસે છે.
 ૧૮ અને સૂરજ તેથી ચારસો ગણો વેગલો છે.
 ૧૯ જે પ્રમાણે પૃથ્વી ઉપર પર્વત છે તેજ પ્રમાણે ચંદ્રમામાં
 પણ છે.
 ૨૦ આજ પહાડ કાઢાં કાઢાં ધાવાં (ઢાવા) જેવા દેખાય છે.

પાઠ ૮—બીમાર હાથી ઔર उसकी चतुराई—मांदो
 हाथी અને તેની ચતુરાઈ.

ઠઠ આઈ—દુઃખવા આવી.

તક—સુધી.

ઘુલી—ઝઘડી.

લિટા દિયા—સૂવાડયો.

ચિંઘાડ—બુમો પાઢવી.

પહેંચાન—સમજી.

ઝૂકાકાર—નમાવીને.

સાંસ—વાસ.

૧ એક સાહેબ (મહાશય) લખે છે કે એક હાથીની આંખો
 દુઃખવા આવી અને ત્રણ દિવસ સુધી દર્દના કારણે
 ઊઘડી નહિ.

૨ તેના ધણીએ એક ડાક્ટરને પૂછ્યું.

૩ “આપ આ વિચારાની આંખોને પણ સારી કરી શકો છો?”

૪ ડાક્ટરે જવાબ દીધો.

- ५ “जे दवा माणसनी आंखमां नाखवामां आवे छे ते दवा आनी आंखोमां नांखीने जोईश के गुण करे छे के नहि.”
- ६ महावते हाथीने सुवाढी दीधो अने डाक्टरे तेनी आंखोमां दवा नांखी.
- ७ हाथी दुःख न बेठी शक्यो अने चीसो पाडवा लाग्यो. पण थोडी वारमां तेनी आंखो थोडी थोडी उग्रडवा लागी.
- ८ बीजे दिवसे ज्यारे डॉक्टर फरी आव्यो (त्यारे) हाथी तेनी बोली ओळखीने पोतानी मेळे एक तरफ माथुं न-मावीने पडी गयो.
- ९ पोतानी सुंदने वाळी लीधी अने श्वास रोकी लीधो.
- १० जे प्रमाणे कोई माणस धीरज राखीने पीडा सहन करवाने माटे पोताने संभाळे.
- ११ ज्यारे बंने आंखोमां दवा नांखी दीधी त्यारे तेणे लांबो श्वास खेच्यो अने सुंद हलावी.
- १२ समजो, आ कहुं के हुं आपने धन्यवाद आपुं छुं.

पाठ ९—खरहा और कछुआ—ससलुं अने काचबो.

खरहा—ससलुं.

कछुआ—काचबो.

साथ—संगाथ.

ढुंढने—शोधवा.

घसी ओर—ते तरफ.

ठट्टा—मश्करी.

रेंगरेकर—घसडतो घसडतो.

चाहा—इच्छायी.

दाँव बढ—सरत करीने.

दौड—दौडवानी सरत.

सोचा—विचार कर्यो.

उतना—एटलुं.

झपकी—उंच.

छेदकर—पडीने.

गहरी—गाढी.

नींद—ऊँच: निद्रा.

घसिटतार२ घसडातो घसडातो.

चुपके—छानोमानो.

अचरज—आश्चर्य.

लजाया—सरमायो.

निष्फल—नकामो.

१ एक काचबाने परदेश जवुं इतुं, एटला माटे संगत खोलवा लाग्यो,

२ दैवयोगथी एक ससलो पण तेज तरफ जबानो इतो.

३ काचबाए कहुं “आबो भाई! अमे तमारी साथ चालीए.”

४ ससलो खरखडीने हस्यो अने कहेवा लाग्यो—

५ क्यां तुं धीमे धीमे पहोरमां चार आंगळ जमीन चाळे

छे अने क्वां हुं विजळीनी माफक कुदका मारुं छुं.

६ हवानी माफक उडुं छुं, भला मारो तारो केवो संगत?"

७ काचबाए कसुं "साचुं छे, पण ईश्वर धारणे तो तमारा
आगळ पहोंचीश,

८ न मानो तो शरत मारीने दोडो जोईए."

९ ससलाए कहयुं "हमणांज दोडो" बनेमां दोड ठरी.

१० काचबो धीरे धीरे चालवा लाग्यो अने ससलो बे छल-
गोमां एटलो दुर निकळी गयो के देखातो बंध थयो,

११ थोडे बेगळे जईने ससलाए विचार कर्या के हुं केटळो
चाली चुक्यो छुं

१२ काचबाने सांझ सुधी एटलूं चालवुं कठण छे,

१३ अही एक उंघ छई लउं.

१४ ससलो सुईने घाडी उंघमां सुई गयो.

१५ काचबो थाडीवारे पछी घसडतो घसडतो आव्यो तो शुं
जुए छे के ससलो पढीने सूई रह्यो छे,

१६ ते छानोमानो चाली गयो.

१७ ज्यारे ससलो जाग्यो अने काचबाने न दीठो, त्यारे
पोतानी मेळे कहेवा लाग्यो के

१८ "काचबो हजु सुधी न पहोंच्यो, आगळ पाछळ आबीज

रहेसे; हुं चालीने ठेकाणा उपर पहुँची जाउं.”

१९ ठेकाणा पर पहुँचीने काचवाने बैठलो जोई ते घणुं
आश्चर्य थयो (पाम्यो) अने मनमां घणुं शरमायो.

२० साचुं छे, महेनत निष्कल नथी थती.

पाठ १०—सवाई जयसिंह.

अनबन—अणबनाव.

बहुतेरा—बहुज.

बदला—बदलो.

मरने पर—मरण पछी.

अभीतक—इजु सुधी.

व्यवहार—रीतभात.

प्रश्नों—सवाल.

अनुसार—प्रमाणे.

उन्के पलट्टेमे—एना बदलामां.

नर्मसे—नम्रताथी.

व्वाह—विवाह.

भर—सुधी.

निर्वाह—भरणपोषण.

१ आरगजबे अने महाराजा जयसिंहमां कोई कारणथी
अणबनाव थयो,

२ औरंगजेब घणी बार इच्छुं के महाराजथी (नो) बदलो
वाळुं, पण ते पोतानो चतुराईथी तेने हाथ आव्यो नहि.

३ तेमना मर्या पछी बादशाहे तेमना दीकराने पकड़ी मंगाव्यो.

- ૫ રાજકુમાર અત્યાર સુધી વિદ્યાભ્યાસજ કરતો હતો અને સંસારનો વ્યવહાર જાણતો ન હતો.
- ૬ ચાલતી વચ્ચે તેમના ભાઈવંધોજ પોતપોતાની સમજણ અનુસાર બાદશાહના પ્રશ્નોના જવાબ બતાવ્યા.
- ૬ રાજકુમારે કહ્યું “ જો બાદશાહ આમાંથી એક પણ વાત ન પૂછે તો શો ઉત્તર આપું ? ”
- ૭ તેમની માથે કહ્યું “ દીકરા ! પોતાની સમજણ પ્રમાણે ઉત્તર આપવો, ઈશ્વર તમારું મલુંજ કરશે.”
- ૮ જ્યારે રાજકુમાર બાદશાહની પાસે પહોંચ્યો ત્યારે બાદશાહે તેમના બંને હાથ ઝાલી ક્રોધવાળી આંખો કરીને કહ્યું
- ૯ “ તારા બાપે મારી સાથે ઘણાંજ નઠારાં કામો કર્યા છે.
- ૧૦ બોલ, હું તેમના વડલામાં તને શી શિક્ષા કરું ? ”
- ૧૧ રાજકુમારે ઘણી નમ્રતાથી ઉત્તર આપ્યો,
- ૧૨ “ હજુર ! લગ્ન વચ્ચે કન્યાદાનના સમયે પુરુષ સ્ત્રીનો એકજ હાથ પકડે છે.
- ૧૩ અને તે લાજને લીધે તેનું જીંદગી સુધી ગુજરાન કરે છે,
- ૧૪ આપે તો મારા બંને હાથો પકડ્યા છે, હવે મને શો દર છે ?

१५ औरगजेब आ इहापणभरेला उत्तरयी राजी थयो

१६ अने घणुंज राजा पोतानी पासेथी आपीने तेतुं नाम
“ सवाई जयसिंह ” राख्युं.

१७ साचुं छे, विद्यामां घणुं बळ छे.

पाठ ११—बुराईके बदले भलाई—भुंढाईने बदलें भलाई.

चौपाल—चोक, ओटलो.

दम—जीव.

सहारा—सहाय.

शिङ्ककर—बढीने.

चुपचाप—छानोमानो,

अपनासा मुँह लेकर—नीचे

मोढे गम खाईने; आव्यो तेवो

राह—रस्तो.

मालीक—धणी.

सनको—एने.

टिकालिया—राख्यो, उतार्या.

पयाल—सादडी; चटाई, पराळ;
घास.

बिछाकर—पाथरीने.

कम्मल—कामळो.

मुझे—मने.

पहचानते हैं—ओळखो छो.

यहवही—ते एज.

जिसको—जेने,

उन्होंने—एमणे.

दुस्कार—फीटकार.

खिला पिला—खावा पीवानुं,

भगा—नसाढो.

१ एक दिवस एक ठाकोर साहेब पोताना चोकमां बेठा हता.

- ૨ પટલામાં એક ખીલ થાકેલી, ખૂંચ્યો તરસ્યો ત્યાં આવી નિકળ્યો (ચઢ્યો) અને ઠાકોર સાહેબને કહ્યું.
- ૩ “ ખૂંચને લીધે મારો જીવ જાય છે, કંઈ સ્વાચાનું મળી જાય જેથી આગલ ચાલવાની મદદ મળે. ”
- ૪ ઠાકોરે તેને તુચ્છકારીને કહ્યું.
- ૫ “ ચાલ, અહીં તારે સ્વાચાને માર્ટે કંઈ નથી.
- ૬ ત્યારે તે વિચારાણ કહ્યું “ થોડું પાણીજ પીઓ.”
- ૭ ઠાકોર સાહેબને ક્રોધ આવી ગયો અને કહેવા લાગ્યા.
- ૮ “ તું અહીંથી જાય છે કે નહિ; ઉઠું તારાં હાડકાં પાંસળાં તોડી નાંચું ? ”
- ૯ આ સાંભળીને તે વિચારો પોતાનું મોઢું લઈને (સંતાડીને) છાનોમાનો ચાલ્યો ગયો.
- ૧૦ થોડાજ દિવસ પછી ઠાકોર સાહેબ શિકારને વાસ્તે વનમાં ગયા.
- ૧૧ ત્યાં રસ્તો ખુલી ગયો અને ભટકતા ભટકતા એક ઝૂંપડીને પાસે જઈ ચઢ્યા.
- ૧૨ રાત ઘણી વીતી ગઈ હતી અને તેમનું ગામ ઘણું વેગળું હતું, આથી ઝૂંપડીના માલિક તેને પોતાને ત્યાં આશરો આપ્યો.

- १३ ते एक लोटामां पाणी भरौ लाव्यो अने जे। कंई तेनी
पासे खावानुं हतुं (ते) आगळ मूक्युं.
- १४ ज्यारे ठाकोर साहेब खाई पी रखा त्यारे तेमने सुवाने
माटे पराळ बिछाबीने उपर कामळी नांखी दीधी.
- १५ ठाकोर साहेब आखी रात सुखथी सुई रखा.
- १६ ज्यारे सवारे उढया त्यारे तेणे तमने घरनो रस्तो बताव्यो
अने कह्युं “ आप मने आळखो छो ! ”
- १७ ज्यारे बंनेनी चार आंखो भेगी थई; त्यारे ठाकोर साहेबने
मोढेथी वात न निकळी केमके आ तेज भील हतो जेने
तेओए तिरस्कार कयौं हतो.
- १८ चालती वखते भीले ठाकोर साहेबने कह्युं.
- १९ “ ज्यारे कोई वखते भूरख्यो तरस्यो तमारी पासे आवे
त्यारे तेने कंई खावा पीवानुं आप्या करो.
- २० तुच्छकार करीने काढी न मुको. ”

पाठ १२—दया.

चचेरे—पीतराइ; काकानो
छोक्रो.

इसी समय—ए वखते

झुंड—टोळुं

ओर—तरफ

सबसे—बधानी.

आगेके-आगळना

भरकर-लावीने

ऊस-ए

फेर-फेरवी फेरवीने

धीरे-धीमे धीमे

घाव-घामां

गिराया है-पाडयो छे.

निर्दोषी-दोष विनाना

कुछ-जरा

कभी-कदी

बुरा-खराब

बडा झगडा-मोदी लढाई

निपटाने के लिये-समाधान

निकाल करवा माटे

अधिक-बधारे

एह-ए

मान ली-मानी लीधी

अच्छा हो जाने पर-सारो

थई गया पछी

१ वसंतऋतुमां एक गौतम बुद्ध पोताना पितराइ भाई
देवदत्तनी साथे वाडीमां बेठा हता.

२ तेज वखते एक हंसोतुं टोळुं मीठी बोली बोलतुं बोलतुं,
हिमालय तरफ जतुं हतुं.

३ देवदत्ते सघळाथी आगळना हंस उपर तीर फेंकतुं, ते
घायल थईने जमीन उपर ढळी पडयो.

४ बुद्ध तेतुं दुःख न जोई शक्यो अने आंखोमां आंसु
लावीने ते अभमुआ हंसने तेणे उठावी लीधो.

૫ તેના ઉપર હાથ ફેરવી ફેરવીને ધીરે ધીરે તીરને સ્નેહ્યું
અને તેના ધામાં દવા લગાડીને તેને પોતાની છાતી
સાથે ચાંપ્યો.

૬ ઇટલામાં દેવદત્તે કહ્યું.

૭ “મેં આ હંસને મારીને પાડ્યો છે એથી મને આપી દો.”

૮ બુદ્ધે કહ્યું “ તમે ઘણું નઠારૂં કામ કર્યું.

૯ કે આ દોષ વગરના જીવને માર્યો,

૧૦ તમને કાંઈ પણ દયા ન આવી !

૧૧ હું તમને આ હંસ કદી નહિ આપું.”

૧૨ બંનેમાં મોટો झगडો થયો અને તેનો નિકાલ કરવાને
માટે બુદ્ધિમાનોની સભા ભરવામાં આવી.

૧૩ તેઓમાંથી એકે કહ્યું મારનાર કરતાં બચાવવાવાળાનો
હક આ હંસ ઉપર વધારે છે.

૧૪ આ વાત સઘળાં માની લીધી અને હંસ બુદ્ધનીજ પાસે રહ્યા.

૧૫ સારું થયા પછી બુદ્ધે તેને હડાવી દીધો.

काव १३--विपत्तिमें मीत्रकी परीक्षा होती है--विपत्तीमां मीत्रनी परीक्षा थाय छे.

आपसमें--एक बीजा साथे;

एमनामां

बह--एवो ए

उहरा कि- ठराव कयों के

पढ़ने पर--पढ़वाथी

में होकर--मां थइने

इतनमें--एटलामां

सामना--मांमें

झटपट--जलदी, उतावले

पैड़--झाड़

कुछ देर तक--थोड़ीवार सुधी

अंतमें--छेवटे

बार बार--बारंवार, फरी

फरीने

निकाले--काढीले, करीले

इष्ट--सारं इच्छनार-

बंघु--सगां बहालां, भाइ.

जित--जटला

१ दुःखमां मित्रनी परीक्षा थाय छे.

२ बे माणस परदेश साथे साथे चालया अने एक बीजामां

एवुं ठरु के दुःख पडतां एक बीजाने मदद करे

३ दैवयोग्या बने एक जंगलमां थइने जता हता के एट-
लामां रीछ सामो थई गयो.

४ तेओमांथी एक जलदी दोडीने झाड़ उपर चढ़ी गयो अने
बीजो श्वास रोकनी जमीन उपर घरेल नो माफक सुइ गयो.

५ रीछ केटलीकवार सुधी तेनुं मां अने कानोने सुंरवा लाग्यो.

- ૬ છેવટે મરેલો જાણી છોડીને ચાલ્યો ગયો.
- ૭ જ્યારે રીંછ કેટલેક વેગલે નીકળી ગયો ત્યારે જે માણસ બ્રાહ્મ ઉપર ચઢી ગયો હતો તે ઉતરીને પોતાના સોબતીને પુછવા લાગ્યો,
- ૮ “મિત્ર ! રીંછ વારંવાર પોતાનું મોઢું તમારા કાનમાં લગાડીને શું કહેતો હતો ? ”
- ૯ તેણે કહ્યું
- ૧૦ “રીંછે મારા કાનમાં એવી વાતો કહી કે હું શું કહું. ”
- ૧૧ તેના મિત્રે કહ્યું
- ૧૨ “એકાદ વાત તો અમને કહો ”
- ૧૩ તે માણસે કહ્યું
- ૧૪ “ એક વાત તો એ હતી કે જે માણસ પોતાનુંજ કામ કાઢે અને મિત્રને મદદ ન કરે, તેની સાથે પ્રીતિ કરવી જોઈએ નાહ. ”
- ૧૫ કોઈએ કહ્યું છે. (કે)
- ૧૬ જો થોડા દિવસ માટે વિપત્તિ હોય તો તેની બરાબર સુચ નથી.
- ૧૭ (કારગરે) માહં ઇચ્છનાર મિત્ર અને બંધુ જ્યારે ત્યારે સર્વ કાઈના જાણવામાં આવે છે.

પાઠ ૧૪-ખેડિયા-વરુ.

ખેડિયા-વરુ.

વહુતાયતસે-ઘણું કરીને; ઘણાં

સુરત-ચહેરો, ઘાટ; દેસ્વાવ.

મિલતી જુલતી-મલતી આવેછે.

પેને-તીણા.

શ્વરી-ભારે.

નોકીલી-અળીદાર

ખિટે-સ્વો, બોડ, રહેઠાણ

સ્વોજમે-સ્વોલમાં, શોધમાં

ઝુંડ કે ઝુંડ-ટોળાનાં ટોળાં.

જવતક-જ્યાં સુધી.

યતીમસ્વાનેમે-અનાથાશ્રમમાં

૧ વરુ સવળા દેશોમાં મળે છે.

૨ ધણ આ દેશમાં મોટા સંખ્યામાં હોય છે.

૩ ધણું સ્વરૂપ કુતરાને મળતું આવે છે.

૪ ધણો રંગ તપસ્વીરીયો, વાલ ઘમા, દાંત ધારવાળા, (અને) પૂંછડી વાલવાળી હોય છે.

૫ ધણી ડુંગર ટ્રણ ફુટ સુધી અને ડુંગર ચાર ફુટ સુધી હોય છે.

૬ ધણા કાન લાંબા હોય છે અને ટટાર રહે છે.

૭ નાક લાંબુ અને અળીવાળું હોય છે.

૮ વરુ માંસ સ્નાનારા જીવોમાંનું છે.

૯ તે દિવસમાં પોતાની સ્વોમાં સંતાઈને પડ્યું રહે છે અને રાતે શિકારની સ્વોમાં નીકળે છે.

- ૧૦ વરુઓના ટોળે ટોળાં ફર્યા કરે છે.
- ૧૧ વરુ ડ્યાં સુધી વધારે મુરુખો નથી થતો (ત્યાં સુધી)
માણસ ઉપર તલપ મારતો નથી.
- ૧૨ તે વકરીનાં વચ્ચાંને ઘણું કરીને ઉપાડી લઈ જાય છે.
- ૧૩ અને કદી કદી માણસનાં વચ્ચાંને પણ લઈ જાય છે.
- ૧૪ કદી કદી એવું પણ જોવા અને સાંમળવામાં આવ્યું છે
કે માણસનાં છોકરાંને વરુ પાળે છે.
- ૧૫ આગરાની પાસે સિકંદરા (ગામ)ના અનાથાલયમાં એક
એવો છોકરો હતો જે વરુની સ્વોમાંથી મળ્યો હતો.

પાઠ ૧૫—મેઢિયા ઔર સારસ—વરુ અને સારસ.

ગલેમેં—ગલામાં

હડ્ડી—હાડકું

વહુતેરા—ઘણા

સ્વાંમા—હુંસ્વારા

સ્વસ્વારા—કર્યા

અંતમેં—છેવટે

સારસ—હારેવડું, સારસ પક્ષી

નિવાહો—વજાઓ

ધર્મ—ફરજ

જાન—જીવ

જો માંગોગે ટૂંગા—માગશો તે

આપીશ

હાલકર—નાંચીને

હિરન—હરણ

સુધ દિલાકર—યાદ આપીને

૧. એક વરુના ગળામાં હાડકું અટકી ગયું.
૨. બહુ વચત સ્વાંસ્વાયો પળ હાડકું ન નોકલ્યું.
૩. છેલ્લે સારસની પાસે ગયો અને કહ્યું “અમે (અને) તમે એકજ જંગલના રહેવાસી છીએ, આ વચ્ચે પહોંચીને ધર્મ પાલો.
૪. મારા ગળામાં હાડકું અટકી ગયું છે અને જીવપર આવી બન્યું છે, આપની લાંબી ચાંચથી એને કઢાવી નાંચો; જે માગશો (તે) આપીશ.
૫. સારસે આ વાત માની લીધી અને વરુના ગળામાં પોતાની લાંબી ઢોક ઘાલીને હાડકું ઝેંચી લીધું.
૬. થોડાજ દિવસ પછી એક હરણ શિકાર કરીને લાવ્યો.
૭. અને નદીને કાંઠે બેસીને સ્વાદ લાગ્યો.
૮. ઇટલામાં સારસ પાસે જઈને પોતાના ઉપકારની યાદ દેવરાવીને કહેવા લાગ્યો.
૯. “આજ હું ઘણો ખૂશ્યો છું, મને પણ એક કકડો આપો.”
૧૦. વરુણે કહ્યું “ઓ મૂર્ખ ! આ ઉપકાર શો થોડો છે.
૧૧. કે તે મારા ગળામાં પોતાની ઢોક ઘાલી અને મેં તેને છોડી દીધી અને તારો જીવ બચાવ્યો.”

पाठ १६.

भेड़िया और भेड़का बच्चा—वरु अने घेतानुं बच्चुं.

किसी दिन—कोई दिवस
 खड़ा—उभुं उभुं
 बहावकी ओर—वहेती हती
 ते—वहेण तरफ
 भेड़—घेड़ुं
 ससे—एने
 देखकर—जोइने
 पानी भर आया—पाणी भराइ
 आव्युं
 दोष—वांक
 प्यासे—तरसे

ढरावनी—भयानक
 सूरत—चहेरो
 घूडकी—घुरकीयाथी
 काप उठा—कंपी उठयुं
 गिड गिडाकर—गळगळुं
 थइने
 बहाव—वहेतुं
 बकवादी—बोलकाणुं
 दबोचलीया—बोचीमांथी पकड़ी
 लीयुं, दाबी दीयुं
 फाडकर—फाडीने

१. एक वरु कोई दिवस नदीने कांठे उभा रहीने पाणी पीतुं हतुं.
२. (ते) शुं जुए छे के नदीना वहेवा तरक एक घेतानुं बच्चुं पण पाणी पी रहुं छे.
३. तेने जोईने वरुना मोमा पाणी छुटयुं (ललचायुं) अने तेने कोई दोष आरोपीने मारवाने इच्छयुं.

- ૪ આ વિચારીને ઘેટાના બચ્ચાની પામે જઈને કહેવા લાગ્યું
- ૫ “અરે દુષ્ટ ! અમે તરશે મરીએ છીએ અને તું પાણીને મેલું કરે છે, જેથી અમે પી શકીએ નહિ.”
- ૬ વિચારું ઘેટાનું બચ્ચું વરુનો વિદ્યામણો દેખાવ જોઈને તેની ઘમકીથી ધ્રુજી ઊઠ્યું.
- ૭ અને કરગરીને કહેવા લાગ્યું “ આપ આ શું કહો છો !
- ૮ પાણીનું વહેવું આપની તરફથી મારી તરફ છે.”
- ૯ મારા તરફનું પાણી આપના સુધી કેવી રીતે જઈ શકે છે ?
- ૧૦ વરુણે કહ્યું “ તું ઘણું વ્યર્થ બોલનારો છે.
- ૧૧ તેં છ મહિના ઉપર મને ઘણી ગાલો દીધી હતી.”
- ૧૨ બચ્ચાણે કહ્યું “હજી તો હું છ મહિનાનો થયો પણ નથી.
- ૧૩ ગાલો કોણે દીધી હશે ” ? ત્યારે વરુણે કહ્યું.
- ૧૪ “તેં ગાલો નહિ દીધી હશે (તો) તારી માએ દીધી હશે.”
- ૧૫ બચ્ચાણે કહ્યું “મારી મા તો તેજ દિવસે મરી ગઈ, જે દિવસે મારો જન્મ થયો હતો.”
- ૧૬ આ સાંભળતાંજ વરુણે બચ્ચાને શાલી લીધું અને ફાઢીને તેને સ્વાઈ ગયો.

પાઠ ૧૭. દિશા.

સવેરે--સવારમાં
જિવરસે--જ્યાંથી
દાહિને--જમણે
ઘાંય--ઢાંચે
ચતુરાસે--બુદ્ધિથી

આપસેઆપ--એની મેલે
ઘુમાકર--ફેરત્રીને
સિરેપર--છેડાપર
સા-ના લેવું

- ૧ મુખ્ય દિશા ચાર છે, પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર, દક્ષિણ.
- ૨ જો તમે સવારમાં જ્યાંથી સૂરજ નીકળે છે તે તરફ મોં કરીને ઉભા રહો તો તમારા જમણા હાથ તરફ દક્ષિણ,
- ૩ ઢ બા હાથ તરફ ઉત્તર, પીઠ પાછળ પશ્ચિમ અને સામે પૂર્વ થશે.
- ૪ હિંદુ (આર્ય) દશ દિશા માને છે.
- ૫ ચાર તો તેજ છે તે ઉપર લખવામાં આવી છે.
- ૬ અને ચાર બીજી એના વચમાં (ઈશાન, નૈઋત્ય, વાયવ્ય, આગ્નિ માનવામાં આવે છે.
- ૭ એક ઉપર (આકાશ) અને એક નીચે (પાતાલ)
- ૮ અંગ્રેજોણ પોતાની અક્કરથી એક ચંદ્ર એવું બનાવ્યું છે જેથી પોતાની મેલે દિશા માલમ પડે છે.

૯ આ યંત્રને અંગ્રેજીમાં “મેરિનર્સ કમ્પાસ” અને ફારસીમાં
“કુતુબનુમા” (હોકાયંત્ર) કહે છે.

૧૦ એની વચમાં એક સોય હોય છે.

૧૧ જે ગમે તેમ ફેરવીને રાખી હોય.

૧૨ (તોપણ) દ્વેશાં ઉત્તર દક્ષિણ થઈ જાય છે.

૧૩ સોયના તે માથા ઉપર જે (ધાગ) ઉત્તરની તરફ રહે છે.

૧૪ (તે) એક ત્રિશૂલ જેવો વર્તેલો રહે છે.

૧૫ એથી દિશા જાણવામાં કદી ભૂલ થતી નથી.

પાઠ ૧૮—દિન—મહીને—વરસ=દિવસ—મહિના—વરસ.

ઘંટે—કલાક

હફો—અઠવાડીયું

ચિહફૈ—ગુરુવાર

સનીચર—શનીવાર

રવિવાર—રવિવાર

ઈન્દીકો—તેમને

કુચ્છ ઠીક નહિ—કંઈ પ્રમાણ નહિ

કમી—કોઈ વસ્તુ

માદો—માદરવો

કુંઆર—આસો

અમહન—માગશર

કહીં ૨—કોઈ કોઈ ટેકાણે

અસોજ—આસો

૧ હિંદુઓમાં સુરવના ઉગવાથી દિવસ ગણાય છે.

૨ પણ અંગ્રેજ રાતના ચાર વાગ્યાથી દિવસ માને છે.

- ૩ દિવસમાં ચોવીસ કલાક માનવામાં આવ્યા છે.
- ૪ અઠવાડીઆમાં સાત દિવસ હોય છે જેનાં નામ આ છે—
- ૫ સોમવાર, મંગલ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર, શનિ અને રવિવાર.
- ૬ ઇમનેજ સંસ્કૃતમાં સોમવાર, ભૌમવાર, બુધવાર, ગુરુવાર, શુક્રવાર, શનિવાર અને રવિવાર કહે છે.
- ૭ રવિવારને આદિત્યવાર અને ગુરુવારને વૃદ્ધસ્પતિ પણ કહે છે.
- ૮ મહિનો ત્રીસ દિવસનો ગણાય છે,
- ૯ પરંતુ એનું પણ કંઈ નક્કી નથી.
- ૧૦ આપણે લોકો એક પુનમથી વીજી પુનમ સુધી એક મહિનો માનીએ છીએ.
- ૧૧ એમાં કદી ૨૯ દિવસ હોય છે, કદી ૩૦ પણ થઈ જાય છે.
- ૧૨ હિંદુઓના મહિનાનાં નામ ચૈત્ર, વૈશાખ, જેઠ, આષાઢ, શ્રાવણ, ભાદરવો, આસો, કાર્તિક, માગશર, પોષ, મહા અને ફાગણ છે, આસોને કहीं કहीं અસોજ.
- ૧૩ માગશરને મગસિર અને મહાને માઘ કહે છે.
- ૧૪ અંગ્રેજી મહિનાના દિવસોમાં ઇથી પણ વધારે અંતર હોય છે.
- ૧૫ એક મહિનો ૨૮ જ દિવસનો હોય છે.
- ૧૬ ચાર ત્રીસ દિવસના મનાય છે.

૧૭ અને સાત એકત્રીસ દિવસના હોય છે.

૧૮ ચોથા વરસમાં ૨૮ દિવસવાળા મહિનાના ૨૯ દિવસ કરી દેવામાં આવ્યા છે. અંગ્રેજી મહિનાનાં નામ આ છે—

૧૯ જાનેવારી ૩૧, ફેબ્રુઆરી ૨૮, માર્ચ ૩૧, એપ્રિલ ૩૦, મે ૩૧

૨૦ જુન ૩૦, જુલાઈ ૨૧, આગસ્ટ ૩૧, સપ્ટેમ્બર ૩૦.

૨૧ ઓક્ટોબર ૩૧, નવેમ્બર ૩૦, ડીસેમ્બર ૩૧.

પાઠ ૧૯—ગંગોત્રી ઓર ગંગાજી—ગંગોત્રી અને ગંગાજી,

કમસે કમ—ઓછામાં ઓછા

જિન્દોને—જેમણે

નિકાસ—પ્રાગટ્ય; મૂલ

જડ—તઠ્ઠીયું; મૂલ

સરકતી હૈ—વઢે છે

ચટ્ટાન—ચટાઈ માફક

સ્વહુ—સ્વાડો

તીથસ્થાન—જાગ્યાનું ઠેકાણું—

સ્થલ

હરસાલ—દરેક વર્ષે

૧ ગંગાજીને કોણ નથી જાણતું ?

૨ સૈકડો છોકરા એવા હશે (કે) જેઓ ગંગાજીમાં ઓછામાં ઓછું એક વાર તો સ્નાન કરી ચુક્યા હશેજ,

૩ પણ એવા ઢોસા પણ ઘણા ઓછા છે (કે) જેમણે તે સ્થાન જાયેલું હોય (કે) જ્યાં ગંગાજીનું મૂલ છે,

- ૪ એક પહાડે બે ગાઝ ઉંચો મૂલ સૂધીં વરફથી ઢંકાયલો છે.
- ૫ એનાજ ઉપરથી એક વરફની નદી અટધો ગાઝ પહોલો અને કેટલાક ગાઝ લાંબી ધારે ધીરે નાંચે વહે છે.
- ૬ એની ચાલ એવી ધીમી છે કે એકાએક જોવાથી એક વરફની ટેકરી માલમ પડે છે.
- ૭ પરંતુ બેનાર કલાક સુધીં વરાબર કોઈ જોતા રહે તો એનું વહેવું માન્ય પડી જાય છે.
- ૮ આ મોટી વરફની નદીમાં એક સ્વાડો છે.
- ૯ એને હિંદુ લોકો ગોમુખ કહે છે.
- ૧૦ અને એજ ગોમુખમાંથી ગંગાજોનું પાણી નીકળે છે.
- ૧૧ ગંગાજી પહેલાં તો પર્વતોમાં ઘણા ગાઝ સુધીં વહી છે.
- ૧૨ દેવપ્રયાગમાં અલકનંદા નદીનો સાથે એનો સંગમ થયેલો,
- ૧૩ ત્યાંથીજ ગંગા નામ પડ્યું છે.
- ૧૪ દેવપ્રયાગથી ઉપર ભાગીરથી નામ છે.
- ૧૫ કૃષિકેશમાં ગંગાજી પહાડોમાંથી નીકળીને સપાટ જમીનમાં વહી છે.
- ૧૬ ત્યાંથી તેર મૈલ આગલ જઈને ગંગાજીને કિનારે દરદાર મોટું તીર્થનું ઠેકાણું છે.

- ૧૭ અહીં દર સાલ વૈશાખ મહિનામાં ઘગો ભારે મેલો થાય છે.
૧૮ અને અહીંથીજ અંગ્રેજ સરકાર બહાદુર નહેર કાઢી છે.

પાઠ ૨૦—ચિમગાદર=ચામાચીડીડું.

ચિમગાદર—ચામાચીડીડું

અલમ—દૂર, જુદું

ઇનમેં—અમનામાં; આમાં

ઇનમેં—તેમનામાં; તેમાં

ગિનતી—ગણતરી

ચિડીયોં—પક્ષીઓ

બસેરા—આરામ

૧. એક વચન પશુઓ અને પક્ષીઓમાં લડાઈ થવા લાગી.
૨. ચામાચીડીડું વેગલે ડહું રહીને જોતું રહ્યું.
૩. કોઈ કંઈ પૂછે તો કહેતું હતું (કે) “અમે નહિ આમનામાં કે નહિ તેમનામાં”
૪. ડહું ડહું મનમાં વિચાર કરતું હતું કે જેની જાત થશે તેમાં જઈ મઢીશ, જ્યારે પશુઓની જાત થવા લાગી
૫. ત્યારે તેમની પાસે જઈને બોલ્યું “હું તમારામાંનુંજ છું.
૬. મારી ગણતરી પક્ષીઓમાં નથી.
૭. ઠીક કદી કોઈણ પણ પક્ષી જોયું છે [કે] જેને મારા જેવા દાંત હોય ? ”

૮ એની પછી એવું થયું કે પક્ષીઓની જીત થઈ.

૯ આ જોઈને પશુઓની સોબત છોડી તેઓમાં જઈ મળ્યું અને કહેવા લાગ્યું “ હું પણ તમારામાંનું જ છું. જુઓ મારે પણ પીછાં છે.

૧૦ કોઈ પશુ પણ મારી પેઠે ડહી શકે છે ?

૧૧ ફરી એવી દશામાં હું પક્ષી નથી તો શું છું ?

૧૨ ચામાચીઢીએ ઘટલી ચતુરાઈ કરી પરંતુ બંનેમાંથી એકે પણ તેની સોબત કરી નહિ.

૧૩ ઢ્યારે કોઈએ બેમાંથી પોતાનામાં ન રાહ્યું ત્યારે નિરાશ થઈને તેને બંનેમાંથી જુદા થવું પડ્યું.

૧૪ આજ કારણ છે કે તે તેમની સામે નથી નીકળતું અને પોતાનું મોઢું સંઢાડીને પડી રહે છે.

૧૫ ઢ્યારે પશુ સુઈ જાય છે અને પક્ષી આરામ લે છે.

૧૬ ત્યારે તે રાત્રમાં નીકળે છે, કે તેને કોઈ ન જુએ.

पाठ २१-सिकन्दर और राजा पुरु=सिकंदर अने राजा पुरु.

छड़कपन-बालपण, बचपण.

बढ़कर-बढ़ीने चढ़ीआतो

फारिस-इरान

आदि-बगरे

परिवार-कुटुंब

वर्ताव-वर्तन

रोकटोक-अटकाव्या शिवाय

जाभीडा-जड़ मळयो, सामे

थयो

वीरता-शौर्य, हिमत

कहला भेजा-कहेवडाव्युं

बेधड़क-बेपरवाइथी, धास्ति

बिना

प्रसन्न-राजी

आगे बढ़ना-आगळ बंधवा

च्यों त्यों-जेम तेम

अवस्था-उम्भर

१ सिकंदर मकदूनिया (मेसिडोनी) नो बादशाह फैलकू-
सनो छोकरो हतो.

२ इमृस्त्रिस्तना जन्मथी बगसो छप्पन बरस पहेलां एनो
जन्म थयो. तत्त्ववेत्ता अरस्तूर तेने बिना शि बरी.

३ बालपणथी ते एवुंज इच्छनो हतो के हुं एवुं काम करुं
के मारार्थी चढ़ीयातो संसारमां कोई नीकळे नहि.

४ तेणे इराक बगरे देशोने सहेजमांज जीतीने पोताना
राजमां मेळवी दीवुं,

- ૬ અને ત્યાંના વાદશાહના કુટુંબની સાથે ઘણી મલમનસા-
ઈથી વર્તન કર્યું.
- ૭ ઓગણત્રીસજ વરસની ઉમ્મરે સિકંદર હિંદુસ્તાન ઉપર
ચઢી આવ્યો,
- ૮ જેલમ નદીના કિનારા સુધી અટકાવ સિવાય ચાલ્યો આવ્યો
- ૯ અહીં રાજા પોરબ ઘણી ભારે સેના લઈને તેને જઈ મળ્યો,
- ૧૦ કેટલાક કલાક સુધી રાજાની સેના સાથે માંટી લડાઈ થઈ,
- ૧૧ છેવટમાં રાજાની સેના રણક્ષેત્ર છેડીને નાઠી પણ રાજા
રણક્ષેત્રમાંથી હટ્યો નહિ.
- ૧૨ છેવટ સુધી લડાઈમાં એકલો હાર્થી ઉપર ટકી રહ્યો,
- ૧૩ સિકંદરને તેની વહાદુરી ઉપર ઘણી નવાઈ લાગી અને
તેને કહેવરાવ્યું
- ૧૪ “ રાજા દ્વજુ પણ મારી પાસે ચાલ્યો આવે તો હું તેને
છોટો દઉં.
- ૧૫ આ સાંભળી રાજા નિર્ભયતાથી વાદશાહની પાસે જા-
લ્યો ગયો.
- ૧૬ સિકંદરે પુછ્યું “હું તમારી સાથે કેવી રીતે વર્તન કરું ?

१६ राजाए उत्तर दीधो “जे प्रमाणे राजा राजाबोनी साथे
वर्ते छे” (ते प्रमाणे.)

१७ तेनुं साइस जोईने सिकंदर घणो राजी थयो अने तेनुं
बधु राज तेने परत आप्युं.

१८ सिकंदर त्यांधी हजी आगळ वधवा चाहतो हतो.

१९ पण तेनी सेनाए आ वातने कबुल करी नहीं.

२० सिकंदरे बोतानी सेनाने जळमार्गे मोकली दीधी

२१ अने पोते जेम तेम करीने बाबीलोनमां पहुँच्यो.

२२ त्यां तेने ताव आवी गयो अने तेन्नीस वरसनी उम्मरमां
मरी गयो.

पाठ २२—तोता-पोपट.

तोता-पोपट

हरा-लीला

टेदी-वांकी

हरे-दरेक

अँगुलियों-आंगलीओ

सहारेसे-सहायथी

सरदी-ठंडक

नोकीली-अणीदार

कड़े से कड़े-कठणमां कठण

अखरोट-अखोट

घोसला-मालो

झुंड के झुंड-टोळानां टोळां

बचाने के लीये-बचावधाने माटे

फिसानों-खेडुतो

સ્વેતો—સ્વેતરો

ચૌકસી—સંભાળ; તપાસ

મટિયામેટ—ચોકલું (અનાજ
સ્વાઈ જાય છે).

તરહ—માફક; જેમ

કમ—ઓછું

શીલ—શરમ

इसीसे—तेथी करीने

जिनके—जेनामां

तोता चश्म—शरम वगरनो;

बेशर्मी

૧ હિંદુસ્તાનમાં (ભારતવર્ષમાં) પોપટનો રંગ ઘણું કરીને
લીલો હોય છે,

૨ પણ બીજા દેશોમાં તપસ્વીરી લાલ અને પીળા પોપટ
પણ મળે છે.

૩ પોપટનીં ચાંચ મોટી વાંકી અને લાલ રંગની હોય છે.

૪ તેને બે પંજા હોય છે અને દરેક પંજામાં ચાર આંગળીઓ
હોય છે. આંગળીઓનીજ મદદથી તે ઉપર ચઢે છે.

૫ તેના પંજા હાથનું કામ કરે છે. પોપટ ગરમ દેશોમાં થાય છે.

૬ જ્યારે લોક તેને ઠંડા મુલકમાં લઈ જાય છે ત્યારે ગરમ
જગ્યામાં રાખે છે. ઘણું કરીને શરદીથી પોપટ મરી જાય છે.

૭ તેની ચાંચ ઘણી અળીઆળી હોય છે.

૮ તે કઠણમાં કઠણ અસ્થોદને સહેલાઈથી તોડી નાંચે છે
અને ફાટોમાં માલા બાંધીને રહે છે.

- ૯ જંગલોમાં પોપટના ઝૂંડનાં ઝૂંડ દેખાય છે.
- ૧૦ એમનાથી વચાવવાને માટે સ્વેદુતોને પોતાનાં સ્વેતરોની ઘણી સાવચેતી રાખવી પડે છે.
- ૧૧ જે સ્વેતરમાં એમનું ઝૂંડ બેસી જાય છે તેનો નાશ કરી નાંચે છે. આ દેશમાં ઘણા લોકો પોપટ પાળે છે.
- ૧૨ સ્ત્રીસ્વવવાથી તે માણસોની પેટે બોલવા લાગે છે.
- ૧૩ પોપટ પોતાના પાઢવાવાઢાને ઘણો ઓછો કરડે છે.
- ૧૪ અજાણ્યા માણસને તરત કરડી સ્વાય છે.
- ૧૫ એની આંસોમાં શરમ નથી હોતી, તેથી કરીને જેનામાં શરમ નથી હોતી તેઓને નિર્લજ્જ કહે છે.

પાઠ ૨૩—આપસકી ફૂટકા ફલ=અંદર અંદરના કુસંચનું ફલ.

આપસકી ફૂટ—અંદર અંદરમાં
ફૂટ

માલદાર—પૈસાવાલો
મરને પર—મુઆ પછી

મેલ જોલસે—હલી મલીને

સારા માલ—વધો માલ
અસવાવ—મિલકત

વાંટના ચાહા—વહેંચવાની
ઈચ્છા કરી

ઝગડે વલેડે—ઢડાઈ ટંકો

ठीक-बराबर
 बंटवारा-वहेंचणी
 जानकार-जाणीता
 साराहाल-बधी हंकीकत
 मुनकर-सांभळीने
 हिस्से करके-भाग करीने
 एसाही कीया-ए प्रमाणे कर्युं.
 गहनापाता-घरेणां गांठां

फूटसे-फूटथी, कुसंपथी
 टहलुई-नोकर स्त्री, चाकरही
 कैसे-केवी रीते
 छीप शकतीथी-छानी रही
 शके
 होते होते-धीमे धीमे
 घर बह जाय-घरप्रांथी जतुं
 रहे

- १ उज्जेनमां एक शेठ घणो पैसादार हतो,
- २ तेने बे छोकरा हता.
- ३ जे बापना मरी गयां पछी तेनी धनदोलतना मालिक थया.
- ४ बन्ने भाई हळीमळीने न रही शक्या.
- ५ अने बधी मालामिलकत आपसमा वहेंचवा इच्छयुं.
- ६ एकबीजानी साथे घणो झगडो, बखेडो थयो,
- ७ तोपण बरोबर वहेंचणी थई शकी नहि.
- ८ छेवटे ज्यारे कशो उपाय न सूझ्यो त्यारे एक जाणीता
 वकीलनी पासे गया.
- ९ तेणे तेओनी सघळी हकीकत सांभळीने एतुं कथुं.

- ૧૦ “જે કંઈ તમારી પાસે છે તેના બે બરાબર ભાગ કરીને
અંદર અંદર વહેંચી લો.”
- ૧૧ આ વાત બન્ને भाईयोए પસંદ કરી અને ઘેર આવીને
તેમણે એજ પ્રમાણે કર્યું.
- ૧૨ રૂપીઆ પૈસા ઘરેણાગાંઠાં મકાન સ્વેતર સામાન સર્વેનું
અર્ધું અર્ધું કરી લીધું.
- ૧૩ અહીં સુધી કે પશુઓના પળ બેબેબરાબર ભાગ કરી લીધા.
- ૧૪ આ અંદર અંદરના કુસંપયી ઘણાના જીવ ગયા.
- ૧૫ એથી પળ વધીને એક ત્રાત એવી થઈ કે તેઓના ઘરમાં
એક ચાકરડી હતી, તેના પળ બે કડકા બરાબર કરી
નાસ્ત્યા.
- ૧૬ વારુ આ વાત કેવી રીતે છાની રહી શકતી હતી.
- ૧૭ ધીમે ધીમે રાજાના કાન સુધી પહોંચી.
- ૧૮ બન્ને भाई પેકડાઈ ગયા અને છેલ્લે જીવથી માર્યા ગયા.
- ૧૯ કહ્યું પળ છે—“ (જ્યારે) સ્વેતરમાં થાય (ત્યારે)
વધા ત્વાય,
- ૨૦ (પળ જ્યારે) ઘરમાં થાય ત્યારે ઘરનોજ નાશ થાય.

पाठ २४=बिना विचारे काम करनेका पछतावा-
वगर विचार्यु काम करवाथी पस्तावो.

नेवला-नोलीओ
बीते-बीती गया पल्ली
सुलाकर-सुवाडीने
वचाये रहेना-संभाळजो
सुने-माणस विनानुं
इस बीचमें-ते दरम्यान
बील-दर
झपटा-तलप मारी
छोटी-पल्ली आवी
करतव-कार्य, काम; कर्तव्य

मूहमें लोहु लगाये हुये-
लोहीवाळा मोढाथी
द्वार-वारणुं
सना हुआ-खरडायलुं
पटक दीया-गाली दीथो
भीतर-अंदर
फिर पीटने लगी माथुं कुटव
लागी
पछताय-पस्तावो करे
होत हँसाय-हांसी थाय

१. कोई नगरमां एक ब्राह्मण पोतानी स्त्रीनी साथे रहतो हतो
२. तेमने कोई छोकरो नहोतो, आ कारणे तेमणे एक नो-
लीओ पाळ्यो हतो.
३. जेने तेओ छोकरानी बराबर प्यार करतां हतां.
४. केठलांक दिवस बीत्या पल्ली ब्राह्मणीने छोकरो पेदा थयो
५. एक दिवस ते छोकराने सुवाडीने पाणी भरवा गई.

- ૬ અને બ્રાહ્મણને કહેતી ગઈ કે છોકરાને નોખીઆથી સંભાળજો.
- ૭ દૈવયોગથી એવું થયું કે બ્રાહ્મણ પણ છોકરાને સુના ઘરમાં સુતેલો મુકીને પુજા પાઠને માટે નીકળ્યો.
- ૮ તે દરમ્યાન એક કાઠો સાપ દરમાંથી નીકળ્યો અને છોકરાની તરફ ગયો.
- ૯ નોઢીઓ આ જોઈને છોકરાને વચાનવાને માટે સાપપર તૂટી પડ્યો અને તેણે તેને મારી નાંખ્યો.
- ૧૦ પટલામાં બ્રાહ્મણી પાળી લઈને પાછી આવી અને નોઢીઓ પોતાનું કરેલું કામ દેખાડવાને મોઢામાં લોહીથી સ્પર્શાવેલો વારણાપર તેની સામે દોડી આવ્યો.
- ૧૧ બ્રાહ્મણી નોઢીઆનું મોઢું લોહીમાં લવડાવેલું જોઈ રોવા લાગી અને વોલી “અરે પાપી ! તે મારા છોકરાને મારીજ નાંખ્યો !”
- ૧૨ ક્રોધમાં આવીને નોઢીઆની ઉપર તેણે ઘડો નાંચી દીધો અને (તેથી) નોઢીઓ મરી ગયો.
- ૧૩ જ્યારે બ્રાહ્મણી અંદર આવી ત્યારે તેણે જોયું કે છોકરો સુઈ રહ્યો છે અને પાસેજ કાઠો સાપ મરેલો પડ્યો છે.

૧૪ આ જોઈને નોઝીઆના મરવાના વિચારમાં પોતાની છાતી
અને માર્થું કુટવા લાગી.

૧૫ કોઈણ સાચું કહ્યું છે—

૧૬ “વગર વિચારે જે કરે છે તે પાછલ્લથી પસ્તાય છે.

૧૭ (તે) પોતાનું કામ વગાડે છે (અને) જગતમાં ઢાંસી
થાય છે.”

પાઠ ૨૫—કોદનૂર હીરા—કોદીનૂર હીરા.

અનમોલ—અમૂલ્ય
પહિલે પહિલે—પહેલ વહેલો
પાયા—મળ્યો
છીન લીયા—છીનવી લીધો
કુટુમ્બ—પરિવાર, સગાંવહાલાં

હરાકર—હરાવીને
નિકાસી કી—ઉપજ
તવસે—ત્યારથી; તે વસ્તથી
દામ—કિંમત

૧ કહે છે કે આ અમૂલ્ય હીરો ગોવલ્લકાંડાની કોઈ સ્વાળ-
માંથી નીકળ્યો હતો.

૨ અને પહેલવહેલો મહારાજા યુધિષ્ઠિરના भाई રાજા કર્ણની
પાસે રહ્યો.

૩ ફરી ઉજ્જૈનના રાજા વિક્રમાદિત્યે તેને ખેળવ્યો.

- ૪ એની પછી આ હીરો માલ્વા દેશના રાજાને હાથ લાગ્યો.
- ૫ અલાઉદ્દીન ચિલજીએ માલ્વાના રાજા પાસેથી તે છીનવી લીધો.
- ૬ ઇસ્વી સન ૧૫૨૬ માં બાબરે ઇબ્રાહીમ લોદીને, જે તે વખતે હિંદુસ્તાનમાં રાજ કરતો હતો, (તેને) લડાઈમાં હરાવ્યો.
- ૭ ઇબ્રાહીમ લોદી લડાઈમાં ઘાયલ થઈને થોડાજ દહાડામાં મરી ગયો.
- ૮ બાબરે ઇબ્રાહીમના કુટુંબની સાથે ઘણીજ ખલમનસાઈતું વર્તન કર્યું.
- ૯ એથી કરીને ઇબ્રાહીમની માણ રાજી થઈને એ હીરો બાબરને ભેટ આપ્યો.
- ૧૦ ઇસ્વી સન ૧૭૩૯ માં નાદિરશાહે દિલ્હીના બાદશાહ મહમદશાહને લડાઈમાં હરાવીને તેની પાસેથી આ હીરો લઈ લીધો.
- ૧૧ નવ વરસ પછી નાદિરશાહ માર્યો ગયો અને કોહીનૂર ધીરે ધીરે અહમદશાહ દુરાનીની પાસે મયો.
- ૧૨ ફરી એ કાબુલના બાદશાહ શાહસુજાના અધિકારમાં આવ્યો.
- ૧૩ ઇસ્વી સન ૧૮૧૩ માં પંજાબના મહારાણા રણજીતસિંહે

શાહસુજાની પાસેથી ૬ હીરો મેલવ્યો અને ૬ના બદલા-
માં પચાસ હજાર રૂપીઆ (ની) દર વર્ષની ઉપજની જા-
ગીર અને ત્રણ લાખ રૂપીઆ આપ્યા.

૧૪ ફરવી સન ૧૮૪૯ માં પંજાબ ઉપર અંગ્રેજોનો અધિકાર
થયો અને મહારાજા રણજીતસિંહના છોકરા દીલાપસિંહ
પાસેથી ૬ ૬મના હાથમાં ગયો.

૧૫ ત્યારથી ૬ હીરો શ્રીમતી રાજમહેન્દ્રી મહારાણી વિ-
ક્ટોરિયાની પાસે તેમના મૃત્યુ પુરો હશે અને આ વચ્ચે
શ્રીમાન્ ગ્લેન્ડના મહારાજાની પાસે છે.

૧૬ આજકાલ ૬ હીરાની કિંમત ત્રીસ લાખ રૂપીઆ અંકાય છે.

પાઠ ૨૬-ધોડા.

બદન-શરીર

ગઠીલા-બાંધી દહીનું

ટાંગે પતલી-પગ પાતળા

મુમ-સ્વરીઓ

તરહ-માફક

ચિરવાં-ચિરાણી

કઢી ધરતી-કઠળ જમીન

જિનસે-જેના વઢ

મર્દન-ઢોક

અયાલ-યાલ, કેશવાલી

યાન-બાંધવાની જગ્યા

સવસે-વધાથી-ના કરતાં

સધાલો-ફેરવો

વોજા-ભાર

નિહર-વીકાવિનાનો, હિંમતવાન

શિશ્નકતા-મઢકતો; બીતો

સુરંગ-લાલ રંગવાળો

કુમ્મૈત-લાલ કાળો મેગો

હોય તે રંગ

નુકરા-એક રંગની જાત છે

મુક્કી-સાધારણ લાલ

અબલક-કાબરાચિતરો

સન્જા-લીલા રંગનો

હુઆતે-દેશાદતા

અફસર-ઓફિસર

રીશ્નગતે-સુશ થઈ ગયો

ઢાંવાડોલ-લલચાચું. ઢગી ગયું

જી મર આયા-મન મરાઈ

આવ્યું.

ઢૂંગા-આપું

૧ ઘોડાનું શરીર બાધી દહીં હોય છે અને પગ પાતળા (હોય છે).

૨ તેની સ્ત્રીઓ માથે બલ્દોની પેટે પાટવાળી હોતી નથી.

૩ તેઓ કટણ જમીન ઉપર ચાલવાથી ઘસાઈ જાય છે.

૪ ઘટલા માટે તેમના બચાવને માટે નાલ ચોટવામાં આવે છે.

૫ તેના પૂંછટામાં લાંબા લાંબા વાલ હોય છે જેથી તે પોતાની માંસો ઉઢાડે છે.

૬ મરદન ઉપર લાંબા લાંબા વાલ હોય છે જેને અયાલ કહે છે

૭ ઘોડો ઘણું અકલવાળું જાનવર છે.

- ૮ પોતાના રહેઠાણ અને ધણીને ઘણું ઓલસે છે.
- ૯ જે રસ્તામાં એક વે વાર આવે તેને ભૂલતો નથી.
- ૧૦ તેમાં વધારી મોટો ગુણ એ છે કે જેઓ રીતે ઇચ્છો તેવી રીતે શીખવાડો
- ૧૧ સવારી આપે છે, બોજા ઝડી જવાના કામમાં આવે છે,
- ૧૨ ગાદી અને તોપ સ્વેચે છે, હઠ પણ સ્વેચે છે.
- ૧૩ હિંમતવાન એવો છે કે બંદૂકની ગોળીઓ અને તોપના ગોળાથી પણ ભડકતો નથી.
- ૧૪ ઘોડા કંઈ કંઈ રંગના હોય છે અને ઘણું કરીને રંગના નામથીજ તેમનાં નામ પડયા છે.
- ૧૫ જેમકે સુરંગ, કુમ્મૈત, નુકરા, મુશ્કી, અચ્છરુ, સઝા.
- ૧૬ કદી કદી ઘોડા પોતાના ઉત્પત્તિસ્થાનના નામથી પણ ઓળાય છે—
- ૧૭ જેમકે બાલોતરા, મોટિયા, તુકાં, તાજી.
- ૧૮ અરબી ઘોડા તાજી કહેવાય છે.
- ૧૯ અરબવાળા પોતાના ઘોડાઓને વચ્ચાની પેટે પાઠે છે.
- ૨૦ તેજ પ્રમાણે તેમના ઉપર પ્યાર કરે છે અને કદી તેમને ઘાબુક મારતા નથી.

२१ एक दिवसनी बात छे के एक अंग्रेज अमलदारनी पासे कोई अरब मलबा आव्यो.

२२ साहेब तेना घोड़ा ऊपर खुश थई गयो अने तेने कहेवा लाग्यो, पांचसो रुपैया लो अने तमारो घोड़ो अमने बेची दो, अरब घणो गरीब हतो पण तेने मान्युं नहि.

२३ वधतां वधतां साहेब बे हजार रुपैया सुधी लई गयो.

२४ पहेलां तो ते अरबनुं मन ढगवा लाग्युं

२५ पण घोड़ानी तरफ जोईने तेनो जीव भराई आव्यो
(दुःख थवा लाग्युं)

२६ अने आम कहीने चाल्यो गयो के,

२७ “ साहेब तमारी पासे बहु पैसा छे,

२८ पण हुं मारो घोड़ो आपीस नहि. ”

पाठ २७—नारियलका पेड़=नाळिएरनुं झाड.

टापु-बेट

बहुतायतसें-घणां

हिस्सोंमें-भागोमां

सत्तर-शीतेर

सुरतमें-देखावमां

मिलता मुलता-मळतुं

ढंगका-गुणमां

निराळा-जुदो.

કિસી ન કિસી--કંઈ ને કંઈ
 એસા નહીં હૈ--એવો નથી
 ન આતા હો--નયી જાવતું
 કલિયા--કલીઓ
 તરકારી--શાકભાજી
 ચીની--સ્વાંદ
 નિકાલી જાતી હૈ--કાઢવામાં
 આવે છે

સિરકા--સરકો
 ગિરી--કોપરુ; (ગરમ)
 સિંહલી--સિંહલદ્વીપના લોક
 ચાવસે--ભાવથી
 દિયોંમેં--દીવામાં
 જટા--ચોટલી, રેષા
 રસિયોં--દોરડાં
 ચટાઈયોં--સાદહીયો

મહીન મહીન--બારીકીથી;
 શીળીશીળી
 કૂટકર--કચરીને
 ગદોમેં--ગાદલામાં
 खोल-छोड़ुं (ફાવલી)
 પત્તિયોં--પાંદડાં
 ટોકરીયોં--ટોપલીયો
 સજ્જીકી તરહ--સાજીખારની
 માફક
 કડિયોં--પીઠો
 તસ્વતેં--બારણાં
 खिड़कियाँ--બારીઓ
 कुर्सी--ચુરસી
 સંદૂક--પેટી
 તનેકી--ઢાળીયોની
 ढोंगियाँ--લાકડીઓ
 सहारा--આધાર

૧ નાઢિણરનાં જ્ઞાઢ લંકાવેટમાં ઘળાં થાય છે.

૨ અને હિંદુસ્તાનમાં પણ સમુદ્રના કિનારાના ભાગોમાં પેદાં થાયછે, આ જ્ઞાઢ સાઢ સિતેર વરસ સુધી ફરે છે.

- ૩ દેશાવમાં તાઢને મઢતું છે.
- ૪ અને પોતે ગુણમાં જુદુંજ છે.
- ૫ આનો કોઈ ભાગ ંવો નથી જે કોઈને કોઈ કામમાં ન આવે.
- ૬ કઢીઓ શાકભાજીના કામમાં આવે છે.
- ૭ ફૂઢાની માઢા બને છે.
- ૬ દૂધ (પાળી) પીવાના કામમાં આવે છે,
- ૯ તેમાંથી (ચીની) ઁાંઢ કઢાઢવામાં આવે છે.
- ૧૦ અને તેનું શરબત પળ બને છે, ગર (કોપરાને) ઁાય છે.
- ૧૧ અને તેનું તેઢ કાઢે છે.
- ૧૨ તેઢથી ઘીનું કામ લે છે,
- ૧૩ લંકાવાસી ંને (તેઢને) ભાતની સાથે ઘળી ઁુશીથી ઁાય છે.
- ૧૪ તેઢને દિવાઓમાં વાઢે છે.
- ૧૫ ચોટલીનાં દોરઢાં અને સાદઢીઓ બને છે.
- ૧૬ ઢોઢાંને (ચોટલીને) ઢીળી ઢીળી કચરીને ગાદઢાંમાં ઢની જગાં ભરે છે.

૧૭ કોપરાના ઉપરના છોડાના દુકા અને નાના નાના
પ્યાલા બનાવવામાં આવે છે. પાંદડાંથી મકાન છાંવામાં
આવે છે.

૧૮ અને સાદઢી અને ટોપલીઓ બને છે.

૧૯ પાંદડાંને સઢગાવીને સાજીસ્વારની માફક ઁક ષીજ
કઢાઢે છે જે ઘણા કામની હોય છે.

૨૦ લાકઢાની પીઠો, પાટ, ઢરવાજા, અને બારીઓ બનાવ-
વામાં આવે છે અને ઘુરસી અને પેટી પણ બને છે.

૨૧ થઢોની નાની નાની ઢાઢિયો બનાવી લે છે.

૨૨ નાઢિયેર લંકાવાસીઓના જીવનનો મુઢ્ય આઢાર છે.

પાઠ ૨૮—મેલકે લાભ=સંપનો ફાયઢો.

મેલ—સંપ

ઁસી વાત—ઁવી વાત

કિસીસે—કોઢથી

સંકરા—સાંકઢી

પગઢંઢા—પગથી

ઢધરસે—આ તરફથી

ઉધરસે—પેલી તરફથી

બરાબર—નજીક, સામસામા.

કઢિનાઢ્ઢે પઢે—મુઢકેલીમાં

પઢયા; આફતમાં આવ્યા

મુઢકર—બઢીને, મરઢાઢને

લોટ સકતા—પાછી ફરી શકતો

खटकाया—बीक हती
 पैर—पग
 किसला—खस्यो, लपस्यो
 कैसा—केवुं
 कैसेवे—फसाया हना
 राहमें लोट गया—रस्तामां सुइ
 गयो.

उस पर—तेना उपर
 उसके लिये—तेथी करीने, तेने
 माटे.
 साफ़ हो गई—खुली थइ गई
 बे खटके—बेफीकर

- १ एक बीजा साथे हेतथी रहेवुं.
- २ कात्र पढता एकबीजाने मदद करवी.
- ३ कोई एवी बात जंथी कोईनो जीव दुखे (ते) न करवी,
- ४ कदी कोईथा भूल पग थई जाय तो तेना गुन्हाने माफ़ करी देवो.
- ५ अने तेने मनमां राखवो नहि, एतुं नाम संप छे.
- ६ संपथी रहेवामां घणोज लाभ छे.
- ७ एक पर्वतनी नीचे एक नदी बहेती हती.
- ८ नदीने कांठ कांठ पर्वतथी मल्लेलो एक सांकडो पगे जबानी रस्ता लांबे सुधी चाल्यो गयो हनो.
- ९ दैवयोगथी बे बकरा ते रस्तेथी आवता हता.—एक आ

बाजुથી, एक સામી બાજુથી. જ્યારે સામસામે આવ્યા,
(ત્યારે) ઘણી આફતમાં પડ્યા.

૧૦ ન કોઈ મરઢાઈને પાછો ફરી શકતો અને ન બીજાની
પાસેથી નીકળી શકતો.

૧૧ એક તરફ ડુંગ્રો પર્વત રોકતો હતો અને બીજી તરફ
નદીની બીક હતી કે પગ સ્વસે તો જીવ જાય.

૧૨ હવે જુઓ તેઓ સંપથી કેવું કામ કર્યું.

૧૩ જે દુઃખમાં ફસાયા હતા.

૧૪ તેમાંથી કેવી રીતે સહજમાં છુટકારો થયો.

૧૫ એક બકરો રસ્તામાં સૂઈ ગયો અને બીજો ધીમે ધીમે
તેના ઉપર પગ (મૂકી) રાખીને નીકળી ગયો.

૧૬ જે બકરો સૂઈ ગયો હતો તેને માટે રસ્તો સાફ થઈ ગયો.

૧૭ બેફાંકરે જ્યાં જવાનું હતું (ત્યાં) ઊઠીને ચાલ્યો ગયો.

૧૮ સંપ અને એક બીજાની સહાયતાથી બન્ને પોતપોતાનો
જીવ બચાવ્યો.

पाठ २९-विश्वासघातका फल-विश्वासघातनुं फल.

अकेलेमें-एकांतमां

गदी-गादी

हो सके-बनी शके

रोकदो-अटकावो

यह भेद-आ भरम

घपथ-सोगन

प्राण तक कयों-प्राण पण केम

अवसर मिलतेही-बखत मळती

सचेत-सावचेत

पातेही-मळतांज

खोलता है-उघाढो पाडे छे

इससे हलका-आनाथी हउ हो

सुधि हिलाई-पाद देव गउं

कहा सुना-कही चुवयो

१ एक राजा घगो न्यायी हतो.

२ एक बखत तेण पोताना प्रधानने एकांतमां बोलावीने कहुं.

३ “हुं तमने आपणा सगळा प्रधानोथी मारां समजुं छुं.

४ अने तमारापर मारो विश्वास पण घगो छे.

५ मारो भाई मने गादी उपरथी उठाडवा इच्छे छे,

६ अने ए कामने माटे छूपी रीते सेंकडो उपाय करी रह्यो छे.

७ हुं तमने ए काम सोंपुं छुं के जेवी रीते बनी शके (तेरी रीते) मारा भाईने एवां नठारां कामथी अटकावी दो, पण आ भरम कोईने कहेवो नहि.”

८ धत्रीए सोगन खाईने कहुं के,

- ૯ “ હું હમેશાં તમારી સેવા તન મન (અને) ધનથી કરતો રહીશ.
- ૧૦ મારો પ્રાણ પણ કેમ ચાલ્યો ન જાય (પણ) વિશ્વાસઘાત કરીશ નહિ. ”
- ૧૧ પ્રધાનની આ વાતો સાંભળી રાજા ઘણો રાજી થયો અને તેને ઘણુંજ ધન આપ્યું.
- ૧૨ વચ્ચે મલ્તાંજ તે કપટી રાજાના ભાઈને કહ્યું કે,
- ૧૩ “તમે સાવચેત રહો, રાજા તમારો જીવ લેવા ઇચ્છે છે”
- ૧૪ આ સાંભળીને ભાઈએ તેને ધન્યવાદ આપ્યો,
- ૧૫ અને વચ્ચે મલ્તાંજે સારું ઇનામ આપવાનું વચન આપ્યું.
- ૧૬ રાજા થોડા દિવસ પછી મરી ગયો,
- ૧૭ અને તેનો ભાઈ ગાદી ઉપર બેઠો.
- ૧૮ રાજા મલ્તાંજ તેણે તે કપટી મંત્રીને મારી નાંખવાની આજ્ઞા આપી અને કહ્યું,
- ૧૯ “તું આપણા રાજાની સાથે વિશ્વાસઘાત કરી ચુક્યો છે,
- ૨૦ હવે હું તારા ઉપર મરોંસો કેવી રીતે કરું.
- ૨૧ જે પોતાના થોડા લાભને માટે ધનીના ભેદને પ્રકાશિત કરે છે,

- ૨૨ તેને પથી હલકી શિક્ષા આપી શકાય નહીં.”
- ૨૩ પ્રધાને પોતાના ઉપકારની યાદ દેવરાત્રી.
- ૨૪ અને ઘણા કાલાવાલા કર્યા,
- ૨૫ પળ રાજાએ કંઈ પળ ધ્યાન આપ્યું નહિ,
- ૨૬ અને તેને સૂઝી ઉપર ચઢાવીજ મૂક્યો.
- ૨૭ વિશ્વાસવાતીઓની છેવટે આવીજ હાલત થાય છે,

પાઠ ૩૦—કુત્તેફી સ્વામિ-ભક્તિ=કુતરાની સ્વામિભક્તિ.

કુત્તે-કુતરો

બ્યોપારી-વેપારી

ઘોઢા-પાછો આવ્યો

ઠહરા-મુકામ કર્યો

બેઠી-ફોયલી

જતાને કે ઢીયે-બતાવવા માટે

ટાંગમેં-પગમાં

કાટ સ્વાયા-વચકું મર્યું

સૌદાગર-વેપારી

વાવલા-હડકાયો

સ્વોજમેં-શોધમાં

હિલાનેલગા-હલાવવા લાગ્યો

૧ કુતરો પોતાના ધણીને ઘણો ચાહે છે.

૨ અને તેના મલ્લાને માટે પોતાનો પ્રાણ પણ આપી દે છે.

૩ કહે છે કે કોઈ વ્યાપારીનો પાસે એક કુતરો હતો.

- ४ जेना उपर ते घणो प्यार करतो हतो.
- ५ वेपारीए परदेशमां घणुंज घन एकटुं कर्युं
- ६ अने कुतरानी साथे घेर पाछो आव्यो.
- ७ बेटलाक गाउ चालीने आ वेपारीए एक झाडनी नीचे
मुकाम कर्यो.
- ८ अने पासेज रुपीआनी कोथळी मुकी दीधी.
- ९ चालती बखते कोथळी उपाडवी भूली गयो.
- १० आ जोईने कुतरो ते कोथळी लाववाने माटे पाछो आव्यो.
- ११ बांधळी बहु भारे हती, तेनाथी उपडी नहि.
- १२ कुतराए पोताना घणीने तेनी भुल बताववाने माटे घणी
मदेनत करी पण ते कंई समज्यो नहि.
- १३ लाचार थईने कुतरो पोताना माछिकना घोडाना पगमां
करडयो.
- १४ वेपारी समज्यो के कुतरो हडकायो थई गयो छे.
- १५ तेथी तेने गोळी मारी दीधी.
- १६ बिचारो लोहीलुहाण थईने पडी गयो.
- १७ वेपारी आगळ चाल्यो गयो.

- १८ थोडे दूर चालता तेने पोतानी कोयळीनी शरत आवी
 १९ तेथी तेनी तपासमां पाछो फर्यो.
 २० रस्तामां तेने लोहीनां चिह्न बराबर मळ्यां पण कुतरानो
 पत्तो न मळयो.
 २१ ज्यारे ते ते झाडनी पासे गयो, (के) ज्यां पहेलां मुकाम
 कर्यो हतो.
 २२ त्यारे शुं जुए छे के कुतरो कोयळीने जोई रह्यो छे.
 २३ धणीने जोईने कुतरो पूछडी हलाववा लाग्यो.
 २४ अने तेणे इच्छयुं के तेनो हाथ चाटे के एटलामांज मोते
 तेने आवीने घेर्यो.
 २५ छोकराओ ! तमे पण पोताना पाळवावाळानी सेवामां
 कदी पण भूल करशो नहि.

पाठ ३१—लाळचसे हानि=लाळचथी नुकसान.

तल्ल-तळाव

कुस-डाभ

उघर आ निकला-त्यां आवी
 पडोच्यो

ठिठक रहा-खटकी गयो

ढरा हुआ-बांधेला

कडा-कडुं

भाग जागे-नसीब उघडयुं

देख पड़ते हैं—जणाय छे
 उचित—बराबर; ठीक
 लालच समाया—लालच थड़
 उद्धार—मुक्त था
 घुसा—पेठो

फँस गया—फसाइ गयो; चोटी
 गयो
 आगंया—मानी; फसायो
 बिना सोचे समजे—समझ्या
 विचार्या बगर
 बचा रहें—बेगला रहे

१ एक दिवस एक बाघ तळावमां नहाईने हाथमां दाब
 लईने रस्तामां आनी बैठो.

२ एटलामांज एक गरीब ब्राह्मण त्यां आनी पहोंच्यो

३ अने बाघने त्यां बैठेलो जोईने बीही गयो.

४ तेने भयभीत थयेल्लो जोईने बाघे कह्युं,

५ “देवता ! हुं अहीं सोनानुं कहुं पुण्य करवाने माटे
 लईने बैठो छुं.

६ तमे चाल्या आवो, तेने लई को.”

७ आ सांभळीने ब्राह्मणे विचार्युं के आज मारुं नसीब
 जाग्युं देखाय छे.

८ पण एवी शंकांमां पडवुं उचित—योग्य नथी.

९ फरी आ पण विचार्युं के वगर दुःखे सुख पण नथी पळवुं.

૧૦ આ વિચારીને બ્રાહ્મણ બોલ્યો.

૧૧ " બતાવો કહું ક્યાં છે "

૧૨ વાઘે હાથ લાંબો કરીને તેને કહું બતાવી દીધું.

૧૩ તેને જોઈને બ્રાહ્મણના મનમાં લાલચ થઈ અને કહેવા લાગ્યો

૧૪ " તમે જીવોને મારી खाओ છો,

૧૫ હું તમારો વિશ્વાસ કેવી રીતે કરું ? "

૧૬ વાઘે કહ્યું " હવે હું ઘરડો થયો.

૧૭ શરીર અને ઇન્દ્રિયોમાં ષઠ નથી રહ્યું.

૧૮ તમે મારો વિશ્વાસ કેમ નથી કરતા ?

૧૯ મેં જુવાનીમાં ઘણું પાપ કર્યું છે.

૨૦ ઇથી કરીને હવે પુણ્યદાન કરીને તેનાથી મુક્ત થવા ઇચ્છું છું.

૨૧ તમને દુઃખી જોઈને કહું વિચાર્યું છે.

૨૨ આવો આ તઢાવમાં નાહીને કઢાનો સંકલ્પ છૂટી લો."

૨૩ બ્રાહ્મણ લોભનો માર્યો ડ્યારે નહાવાને તઢાવમાં પેઠો

૨૪ સ્નાને તરતજ કાઢવામાં કઢી ગયો.

२५ तेने कळी गयेलो जोईने वाघ धीरे धीरे बधी अने पासे
जईने तेणे तेनी डोक दबावी दीधी.

२६ त्यारे तो ब्राह्मण पस्तार्हने कहेवा लाग्यो,

२७ “ मे घणुं नठारुं कर्युं के आ पापीनी बातोमां फसायो.”

२८ ब्राह्मण एज सोच—विचारमां पडयो हतो के वाघ तेने
मारीने खाई गयो.

२९ मनुष्ये जाणवुं जोईण के समज्या विचार्या वगर कोई
काम करवुं नहि अने लोभथी वेगळे रहेवुं.

पाठ ३२—अनजान आदमीका साथ करनेसे हानि—अजाण्या
माणसनी सोबत करवाथी नुकशान.

अनजान—अजाण्यो
करनेसे—करवाथी
पाकरके—उमरहाना
कोलमें—बखालमां
चुगा—चारो
बिलाव—बिलाढो
कालसा—कालच.

चिल्लाने लगे—रहवा लाग्या
कौन—कोण
दूर भाग—जतो रहे
मारहालूंगा—मारी नांखीश
सुनकर—सांभळीने
मैने—में
रुचि होती है—मावे छे

साग पातसे-शाक भाजीथी
तो फिर-तो पछाथी
समझा बुझाकर-समझावी
करिने.
खींच खींचकर-खेंची खेंचीने
इधर उधर-अहीं तहीं
हूँदती फिरता-शोधतां फरतां

लेवा हुआ-नाशी गयो
हड्डियों-हाडकां
यह शंका की कि-एवी शंका
आणी के
फल यह है कि-मार ए छे के
न ठहराना चाहिये-राखवो
जोइए नहि.

१ गंगा नदीने कांठे एक उमरडाना झाडनी बखोलमां एक
आंधळो गीध रहेतो हतो.

२ ते झाड उपर बीजां पण घणां पक्षीओ रहेतां हतां.

३ जे थोडुं थोडुं पोताना चारामांथी तेने आपतां हतां.

४ अने ते तेओनां बच्चांनी संभाल राख्या करतो हतो.

५ एक दिवस एक बिलाडो पक्षीओनां बच्चां खावानी ला-
लचथी ते झाडनी नीचे आव्यो.

६ तेने आवतो जोईने बच्चां रडवा लाग्यां.

७ गीधे कहुं “ए कोण आवे छे ? बेगळे नाशी जा, नहीं
तो मारी नांखीश.”

८ बिलाडे कहुं “लोकोथी आपनां बखाण सांभळीने आपनी
पासे धर्मनी वातो सांभळवाने आव्यो लुं.

- ૯ એ ઘળી દિલગીરી વાત છે કે આપ સરસ્વા મહાત્મા
બગર વિચાર્યે મને મારવા ઉઠયા.”
- ૧૦ ગીધે જવાબ દીધો (ક) “મેં ઇટલા માટે વહું કે વિ-
લાડીને માંસની રુચિ હોય છે (ભાવે છે) અને અહીં
પક્ષીઓનાં વચ્ચાં રહે છે,
- ૧૧ બિલાડો બોલ્યો “ હું રોજ ગંગામાં ન્હાઉં છું અને જીવને
મારવા (ઇ) પાપ સમજું છું.
- ૧૨ હું પણ સારી પેટે સમજું છું કે આપણું પેટ શાકભાજી-
થી ભરી શકું છું તો પછી ઇટલા માટે ઈવું મોટું પાપ
શા માટે કરું ?
- ૧૩ એ પ્રમાણે સમજાવી કરીને બિલાડો ગીધની પાસે ચલો-
લમાં રહેવા લાગ્યો.
- ૧૪ કેટલાક દિવસ વીત્યા પછી ધીરે ધીરે પક્ષીઓનાં વચ્ચાં
માઠામાંથી સ્વેંચી સ્વેંચીને સ્વાદ લાગ્યો.
- ૧૫ જેનાં વચ્ચાં તે સ્વાઈ જતો તે આમતેમ સ્વેલતાં કરતાં.
- ૧૬ આ જોઈને બિલાડો ત્યાંથી નાશી મયો.
- ૧૭ ગીધની પાસે પોતાનાં વચ્ચાંનાં હાડકાં જોઈને વધાઈ
પોતાના મનમાં ઈવી ચીકા આળી કે હોય ન હોય (પણ)
એજ અમારાં વચ્ચાંને સ્વાદ છે.

१८ बधाए एकमत थईने ते गीधने मारी नाख्यो.

१९ सार ए छे के बगर जाणे समज्ये कोईने पोताने येर
न राखवो जोईए, नहीं तो छेबटे नुकसानज थाय छे.

पाठ २३ पृथ्वी.

बसते है-वशीए छीप
जैसे-जेवा
छिलके पर दाने-छोटापरना
दाणा
जहाज-बहाण
एकही सीधमें-एकज सीधी
लीटीमां
बिना मुटे-बांकु थया बगर
घुम कर-फरी फरीने
बहीं-त्यां
जहांसे चले थे-ज्यांथी नीक-
ळ्युं हतुं
गोलाई-गोळपणुं

जानी जाती है-जणाय छे
स्थल-जमीन
हरे खेत-लीलां खेतरो
लहलहाते हैं-शोभी रहे छे
हरी घासके-लीला घासनूं
बिछाने बांछे है-बीछानूं
पाथरुं छे
बाग लगें हैं-बाग बनी रह्योछे
लहराती हैं-लहेराय छे
कहां-कोइ ठेकाणे
गहरे पानी-ऊंड़ां पाणी
लंबा चौड़ा-लांबो पदोळो
उजाड़-उज्जड़

ચાલુ—રેતી

જિનકી ચોટિયાં—જેમની ટોચો

આસમાનસે વાતે કરતી હૈ—

આકાશ સાથે વાતો કરે છે

કિસી જગદ—કોઈ જગ્યાએ

આગ પુંકી જાતી હૈ—આગ

બલે છે

મુલસા જાતા હૈ—રોકાઈ જાય

છે.

ઠિટુરે જાતે હૈ—ટૂંટવાઈ જાય છે

૧ પૃથ્વી જેના ઉપર આપણે રહીએ છીએ (તે) નારંગીની પેઠે ગોળ છે.

૨ પરંતુ ઘણી મોટી હોવાના કારણે આપણને સગાટ દેસ્વાય છે.

૩ મોટા મોટા પર્વતો તેના ઉપર એવા છે કે (કે) જેમ નારંગીના છોડા પર દાળા (દોય).

૪ વઢાણ જે પુર્વથી પશ્ચિમની તરફ અથવા પશ્ચિમથી પુર્વની તરફ એકજ સીધી લીટીમાં વાંકુ થયા વગર ચાલ્યું જાય છે.

૫ (તે) છેવટે ફરીને ઝ્યાંથી નીકળ્યું હતું ત્યાંજ ફરી પહોંચી જાય છે.

૬ પૃથ્વી પણ પૃથ્વીનું ગોળપણું જણાય છે.

૭ પૃથ્વીનો એક ભાગ જમીન અને ત્રણ ભાગ પાણી છે.

૮ પૃથ્વી ઉપર કોઈ ઠેકાણે લીલાં સ્થેતર લહલહે છે,

૯ કોઈ ઠેકાણે લીલા ઘાસનું વિહાનું પાયરું છે,

- ૧૦ કોઈ જગોળ ઘાગ થયો છે,
 ૧૧ રંગરંગનાં ફૂલ સ્ત્રીયાં છે, કहीं નદી વહે છે,
 ૧૨ કहीं હંદા પાળીના હજારો ગાઝ લાંબા પહોળા સમુદ્ર છે,
 ૧૩ કहीं વસ્તી છે, ઉજ્જડ,
 ૧૪ કहीं દૂર સુધી રેતીનું મેદાન છે, કहीं ઘણા ગાઝ સુધી
 પર્વત છે જેમની ટોચો આકાશ સાથે વાતો કરે છે,
 ૧૫ કોઈ જગોળ ગરમી ઇટલી હોય છે કે શરીરમાં આગ
 વળે છે અને લૂથી શરીર વળી જાય છે,
 ૧૬ કहीं ટાઢ ઇટલી પડે છે કે હાથ પગ ટૂંઢવાઈ જાય છે,
 ૧૭ કદી તાપ થાય છે, કદી વરસાદ, કદી ટાઢ.
 ૧૮ વસ્તી હોય કે જંગલ, જાનવર સર્વ જગોળ મળે છે.
 ૧૯ માણસોને જરૂર છે કે થોડી થોડી હકીકત સર્વ જગ્યા-
 ની જાણે.
 ૨૦ એવું જાણવું (તેનું) નામ મુગોલ્લખિયા છે

पाठ ३४—बुराईका फल बुरा होता है—नठारापणालुं फळ
नठारुं छे.

छोट आई—ठोकर बागी
बीमार पढा—मांदो पढ्यो
जीससे—जेथी

अच्छा हो जाने पर—सारो

थइ गया पछी

किसीको—कोइने

छोमडी—लोकडी

भेडियेने—वरुण

अच्छा न लगा—सारुं न

लाग्युं

अच्छा ठीक छे

देखा जायगा—जोइ लइशुं

खडाथा—उभो हतो

पातेही—मळतांज

दौडी चली आई—दोडती

आवी

हालसुना—हालत सांभळी

खोजमें—शोधमां

जोंची हुई—अजमावेळी

पुराने—जुना

गुर्दा पीसकर—काळजुं पीळीने

जुड़ जाय—भटी जाय, जोढाई

जाय

न देने पाया—न आपवा दीयो

चीनोंने—चित्ताए, बाये

ढ्येदीपर—दरवाजा पर

किमीने—कोइए

खाड़—खाडो

खने—खोदे

आरको—बीजानो

ताको कुप तयार—तेने माटे

कुबो तैयार होय छे

१ एक बखत एक सिंहना पंजामां ठोकर बागी अने (तेथी)

તે ઘણો માંદો પડ્યો,

૨ જંગલનાં સર્વ જીવજંતુ તેને જોવા આવ્યાં કે જેથી સારો થઈ ગયા પછી (તે) કોઈને સતાવે નહિ.

૩ લોકડી ન ગઈ, વરુણ સિંહને કહ્યું

૪ “મહારાજ ! आपनी सघळी प्रजा आपने जोवाने आवी,

૫ पण अहंकारने लोधे लोकडी आवी नहि. ”

૬ सिंहने लोकडीतું न आवतुं सारुं लाग्युं नहि,

૭ तेणे कहु “ ठीक जोई लईशું. ”

૮ त्यां लोकडीनो पण कोई मित्र उभो હતો,

૯ તેણે તરતજ આ દક્ષીણ તેને પહોંચાડી દીધી.

૧૦ સમાચાર મળતાંજ લોકડી રોડનો આવી અને જલદીથી દંડવત કરીને કહેવા લાગી “મહારાજ ! ज्यारथी आ दासीए आपना मंदवाडनी हकीकत सांभळो, (त्यारथी) दवांनी खोळमां जंगळे जंगल फरा, पण हवे घणी मुश्केळीयी एक अजमावेली दवा हाथ लागी छे ”

૧૧ સિંહે પુછ્યું “તે શું કહે છે ?” લોકડીએ કહ્યું “તે દવામાં એક ખાઈવંધનો જીવ જાય છે, પણ હા, મહારાજને ઈશ્વર સારું કરે અને અમો સેવકોનો જીવ જાય તો ઉત્તમ છે.”

- ૧૨ સિંહ બોલ્યો “દવાનું કંઈ નામ પળ છે?” લોકડીણ કહ્યું
- ૧૩ એક ઘણા જુના વૈદ્યે બતાવી છે કે વરુનું કાઢજું વાટીને લેપ કરવામાં આવે તો ધંજો તરત જોડાઈ જાય ”
- ૧૪ વરુ પળ જેણે લોકડીની બુરાઈ કરાં હતો (ને) ત્યાંજ હતો,
- ૧૫ લોકડીની આ વાતનો જવાબ પળ ન આપવા પામ્યો કે વાગ્યો જે સિંહના દરવાજાપર હતા, (તેણે) તેને પછાડ્યો અને તેનું કાઢજું કાઢી લીધું. કોઈણ સારું વહ્યું છે:—
- ૧૬ “જે बीजानે માટે સ્વાડો સ્વોદે છે તેને માટે કુવો તૈયાર છે.” એટલે જે बीजानે માટે સ્વાડો સ્વોદે છે તેને માટે તો કુવો (પોટો સ્વાડો) તૈયાર છે એમ સમજવું, એટલે “સ્વોદે તે પડે” (જો સ્વોદતા હૈ વહી પડતા હૈ)

પાઠ ૩૫—બુદ્ધિસે વહે વહે કામ હો સકતે હૈ=બુદ્ધિથી
મોટાં મોટાં કામ થાય છે.

વહે વહે—મોટાં મોટાં
હો સકતે હૈ—થઈ શકે છે
ન ઊઠાના પડે—બેઠવું પડે નહિ.

માન લિયા—કબુલ કરી
બારી બારી સે—તારા પ્રવાળે
જાને લગા—જવા લાગ્યું

निस्सन्देह—नकी
 मिट जायगा—पुरो थशे, नाश
 पामशे
 जीतेजी—जीवतांज
 ठान—धारीने
 देर में—मांडो
 घबडाकर—गभराइने
 कहाँ लगाई—केम लगाडी
 आपही सा—आपना जेबोज
 रोक लिया—रोकी राख्यो

बड़ी कठीनाईसे—घणी मुश्के-
 लीथी
 अभी—हमणां
 पिछले पाँव—पीछे पगले
 लौटा आताहुं—पाछो आवुं हूं
 कुएमें—कुचामां
 इतनी घुननेवाँ—एवुंसां बलतांज
 पनघट—कांठो
 झोंका—जोयुं
 परछाई—पछ्छाया
 सराहना—बखाण, प्रशंसा

१ कोई वनपां एक सिंह रहेतो हतो.

२ ते दसरोज जानवरोने मारीने खातो हतो.

३ आ जोईने वननां सर्व जीवजंतु एकठां थयां अने सिंह-
 नी पासे जइने विनय साथे बोल्या

४ “महाराज ! आप अवारा राजा छे अने अमे सर्व
 आपनी प्रजा.

५ आप कहो तो आपना भोजनने वास्ते अमे लोको एक

पशु दररोज मोकल्या करीए जेथी आपने दुःख बेठवुं पड़े नहि. ”

६ सिंहे ए वातने मानी लीधी अने वारा प्रमाणे एक पशु तेनी पासे जवा लाग्युं.

७ केटलाक दिवस पछी एक ससलानी वारी आवी.

८ तेणे विचार्युं के मारुं शरीर तो नानुं छे,

९ एटलामां तेनुं शुं भलुं थशे.

१० ज्यारे तेनुं पेट नहि भराशे त्यारे ते अमारा भाईओने नकी खाई जशे अने अमारो वंश एक एथवा वे बारीमां नाश पामशे.

११ एटला माटे हुं जीवताज तेनो नाश करुं तो सारुं छे.

१२ एम मनमां धारी धीरे धीरे चालीने सिंहनी पासे मोडो पहुँच्यां.

१३ सिंह भस्वथी गयरईने कहेवा लाग्यो

१४ “ आटली वार क्यां लगाडी ! ”

१५ तेणे कह्युं एमां मारो कांई अपराध नथी.

१६ हुं आपनी पासे चाल्यो आवतो हतो,

१७ रस्तामां आपनाज जेवो बीजो सिंह मळ्यो,

- ૧૮ તેણે મને રોકી રાખ્યો.
- ૧૯ ઘણી મુશ્કેલાઈથી હું અહીં સુધી આવ્યો છું અને તેને વચન આપીને આવ્યો છું કે હમણાં પાછો પગલે પાછો આવું છું. ”
- ૨૦ સિંહ બોલ્યો “ તે ક્યાં છે ? મને હમણાંજ દેસ્વાડ,
- ૨૧ હું તેને વગર માર્યે આજ મોજન કરીશ નહીં. ”
- ૨૨ એવી વાતો કરીને ઘણે ત્યાંથી ચાલ્યા.
- ૨૩ ચાલતાં ચાલતાં ડ્યારે કેટલેક વેગલે વનમાં નીકળી ગયો ત્યારે સિંહે કહ્યું.
- ૨૪ અરે તે તને રોકવાવાળો ક્યાં છે ? ”
- ૨૫ સસલાઈ આવતેમ જોઈને જવાબ દીધો “ તે આપની વીકથી કૂવામાં કૂદી પડ્યો છે. ”
- ૨૬ એવું સાંભળતાંજ સિંહ ક્રોધમાં આવી ગયો, અને કુવાના કાંઠાપર જઈને પાણીમાં જોયું.
- ૨૭ પાણીમાં તેણે પોતાનો પડછાયો જોયો અને સમજ્યો કે બીજો સિંહ છે.
- ૨૮ તરતજ તેને મારવાને કુવામાં કૂદી પડ્યો અને પાણીમાં ડૂબીને મરી ગયો.

२९ ससलाए जईने जंगलनां सर्व जनावरोने खबर आपी
के हुं आजे सिंहने मारीने आव्यो हुं.

३० अने तमारां जन्मोजन्मनां दुःख दूर करीने आव्यो हुं.

३१ ए सांभळीने सघळाए तेनी बुद्धिनां वखाण करी.

पाठ ३६—बुरा स्वभाव—नठारी टेव.

चुरा लाया—चोरी लाव्यो

आम—केरी

बान—टेव

चोरीयाँकी—चोरीओ करी

महेलमें—महेलमां

फूट फूट कर—छाती फाट.

डुसकां लईने

कुतुर लिया—करदी खाधो

वृथा है—नकामो छे

इसीके कारण—तेना लीधेज

बचपनसे—न्हानपणधी

अच्छे ढँगमें—सार रस्ते

ढालती—दोर्यो होत

जान कयों जाती—जीव केम

जात

जिस और—जे बाजु

झुक जाती है—नमी जाय छे

नही मुडता—बळतुं नथी

बचे रहो—वेगळा रहो

लत—टेव

१ एक छोकरो रोज पाठशाळामां भणवा जतो इतो.

२ एक दिवस ते निशाळमांथी एक पुस्तक चोरी लाव्यो.

- ૩ છોકરાની માણ તેને કંઈ પણ કશું નહિ અને પુસ્તક
બેચીને તેને કેરી ખાવાને માટે લઈ આપી.
- ૪ એ પ્રમાણે કરતાં કરતાં તેને ચોરીની ટંબ પડી ગઈ અને
તેણે ઘણીજ ચારિયો કરી અને ચોરીનો માલ પોતાની
માને આપ્યો.
- ૫ મા ધનની લાલચથી છોકરાને કંઈ કહેતી નહિ અને
હમેશાં તેને લાડપ્યાર કરતી.
- ૬ થોડા દિવસોમાં તે પાકો ચોર થઈ ગયો.
- ૭ એક દિવસ તે રાજાના મહેલમાં ચોરી કરતાં પકડાઈ
ગયો અને તેને ફાંસીનો હુકમ થયો.
- ૮ ફાંસીએ ચઢતી વખતે સંકડો માળમ તેને જોવા આવ્યા.
- ૯ તેની મા પણ ત્યાં આવી અને રડાકુટ કરી રડવા લાગી.
- ૧૦ છોકરાણે માને મલ્લવાની આજ્ઞા માગી.
- ૧૧ આજ્ઞા મળતાંજ તેણે પોતાની માના કાનમાં વાત કર-
વાનું બહાનું કાઢી તેનો કાન કરડી લીધો.
- ૧૨ મા હાય હાય કરતી દૂર નાશી ગઈ.
- ૧૩ સઘળા લોક આમ જોઈને છોકરાને ધિક્કારવા લાગ્યા.
- ૧૪ છોકરાણે કહ્યું “આપ લોકોનો ક્રોધ કરવો નકામો છે.

- ૧૫ એનેજ લીધે મારી આ દશા થઈ છે.
- ૧૬ જો નાનપણથી મને સારે માર્ગે દોર્યો હોત તો આજ મારો જીવ કેમ જાત. ”
- ૧૭ જુઓ જ્યારે જ્ઞાઢ નાતું હોય છે (ત્યારે) તેની ઢાઢી જે તરફ ઢાહો (તે તરફ) સહેજમાં નમી જાય છે.
- ૧ૢ પરંતુ તેજ જ્ઞાઢ જ્યારે મોઢું થઈ જાય છે ત્યારે કેટલાક ઉપાય કરો (પણ) બઢતું નથી. પચીજ સ્થિતિ હોકરાની છે.
- ૧૧ જ્યાં સુધી નાનાં હોય છે (ત્યાં સુધી) સહેજમાં સારે માર્ગે દોરાઈ શકાય છે,
- ૨૦ પણ મોટાં થયા પછી તેઓને સારે માર્ગે લાવવા ઘણું કઠણ થઈ પડે છે.
- ૨૧ પટલા માટે હોકરાઓ ! તમારે જાણવું જોઈએ કે નાનપણથીજ સારાં કામોમાં મન લગાડવું અને નઢારાં કામોથી વેગલા રહેવું.

પાઠ ૩૭-સૂરજ=સૂર્ય.

હૂરી-છેદ, અંતર
તેરહ લાખ ગુના-તેર લાખ
ગણો.

કુપદ-અધળ.

ચારો ઔર-ચારે બાજુ

છુમતા હૈ-ફરે છે

ઠીક તો યદ હૈ-સ્વરં તો એ છે

ચૌવીસ-ચોવીસ.

આનાકીઓ-પોતાની ધરી

ઉજાલે-અજવાળાવાળા

સામનેમે-મામેથી

દટ જાનેમે-ગ્વશી જવાથી

બારીસ-વારાફરતી

માપ-વરાઢ

નાજ-અનાજ

૧ સૂરજ એક આગ્નિનો ગોઠો છે અને પૃથ્વીથી તેર લાખ
ઘણો મોટો છે.

૨ તે પૃથ્વીથી સાઢાનવ કરોડ મૈલ છેટે છે,

૩ એજ કારણે ઇટલો નાનો દેખાય છે.

૪ અધળ લોક એવું જાણે છે કે સૂરજ અમારી પૃથ્વીની
ચારે તરફ ફરે છે, પણ એ તેઓની ભૂલ છે.

૫ ઠીક તો એ છે કે પૃથ્વી સૂરજની ચારે બાજુ એક વરસ-
માં ફરી વળે છે અને ચોવીસ કલાકમાં એક વખત
પોતાની ધરી ઉપર ફરી વળે છે.

- ૬ પૃથ્વીનો જે ભાગ સૂરજની સામે આવી જાય છે તેમાં દિવસ થાય છે અને બીજામાં રાત
- ૭ જ્યારે અંધારાનો ભાગ સામે આવી જાય છે ત્યારે ત્યાં દિવસ થઈ જાય છે.
- ૮ અને અજવાળાના ભાગમાં સામેથી સ્વચ્છી જવાથી રાત થઈ જાય છે.
- ૯ એ પ્રમાણે વારાફરતી અર્ધી દુનિયામાં રાત અને અર્ધી-માં દિવસ થાય છે,
- ૧૦ પણ આ પૃથ્વી ઉપર બે એવી પળ જગાઓ છે (કે) જ્યાં વર્ષમાં છ મહીનાનો દિવસ અને છ મહીનાની રાત થાય છે.
- ૧૧ સૂરજનાં ગરમીથી પાણી વરાલ્લ બનીને ઉઠે છે અને તેજ વરાલ્લથી વાદલ બનીને ફરી પાણી વરસે છે.
- ૧૨ એનીજ ગરમીથી અનાજ અને ફલ પાકે છે.
- ૧૩ સૂરજની ગરમી ન હોત તો કોઈ જીવજંતુ જીવી શકત નહિ.

पाठ ३८—सबको प्रसन्न करना काठिन है—बधाने राजी
करवा कठण छे.

ओढ़ना बिछानौ—ओढ़वा
पाथरवानुं
कादे—लादीने, मुक्कीने
पाँव पाँव—पगे चालतो
जा रहेथे—जता हता
पागल—मुख
पैरों—पगे चालीने
हो लिया—थड़ गया (बेठो)
प्रसिद्धता है—घसे छे
पैदल—पगे

हटा कटा—लठ पठ
जान पडता है—जणाय छे
मँगनीका है—मागी आणेलुं छे
असबाब—सामान
इसीसे—तेना उपर
लदे है—बेठा छे
कुछभी—जगपण
सचतो यह है—साची बात ए
छे के

- १ एक घरहो माणस अने तेनो छोकरो बन्ने परदेशमां हता
अने तेओनी साथे एक टहु पण हतुं.
- २ टहु उपर ओढ़वा पाथरवानुं मुक्की बंने बापदाकरो पगे
चालता जता हता.
- ३ कोकोए आ जोईने कहुं “ जुओ ए बंने केवा मुख छे
के टहु साथे छे तोपण पगे चालीने जाय छे.”

- ૪ એ સામઝાને ઢોસો ટટ્ટુ ઉપર સવાર થઈ ગયો.
- ૫ ત્યારે લોકોએ કહ્યું “ જુઓ વાપ કેવો નિર્દય છે,
- ૬ પોતે તો ઘોડા ઉપર ચઢ્યો છે અને છોકરો પગ ઘસે છે.”
- ૭ વાપ ટટ્ટુ ઉપરથી ઉતરી પડ્યો અને છોકરાને સવાર કર્યો.
- ૮ ફરી પળ લોકોએ કહ્યું “જુઓ છોકરો કેવો કપૂત છે,
- ૯ ઘરઠો વાપ તો પગે ચાલે છે
- ૧૦ અને પોતે જુવાન લઢપઢ ઘોડે ચઢ્યો છે.”
- ૧૧ ત્યારે ઢોસો ટટ્ટુ ઉપર આગળ સવાર થયાં અને છોકરાને પોતાની પાછળ બસાડી લીધી. ફરી પળ લોકોએ કહ્યું
- ૧૨ “જણાય છે કે ટટ્ટુ માગી આગેલું છે,
- ૧૩ તેથીજ સામાન સિવાય બે માણસ બેઠા છે.
- ૧૪ એ બિચારા ટટ્ટુ ઉપર એઓને કંઈ પળ દયા આવતી નથી ”
- ૧૫ સાચું તો એ છે જે સર્વને રાજી કરવાનો ઉપાય કરે છે તેનાથી કોઈ પળ રાજી થતું નથી.

पाठ ३९-ऊंट.

सीधा-सरल
 सीखाया जाता है-शीखवा-
 ढवामां आवे छे
 बच्चोकी तरह-बाळकनी
 माफक
 नकेल-नकल
 उससे-तेनी पासेथी
 टांगे-पग
 गद्दी-गादी
 फैल जाती है-पहोळी थई
 जाय छे
 सी रुबबसे-तेथी करीने
 नहीं घँसता-पेशी जतो नथी
 झुकाकर-नमावीने
 पेढोंकी पत्तियों-झाडनां
 पांदड़ां

पपोटे-पोपवां
 धुप-ताप
 काहान-ढे को
 छिदरे-घाटा
 नथुने-नमकोरां
 घुसनाय-भराइ जाय छे
 रम्ली-दोरी
 उजाड-उज्जड
 सांते-सरा
 बालू-रेती
 चट्टानो-मेंढानो
 दिखाईनहींदेता-देखातुं नथी
 प्यास-तरस
 जगहोंमे-जगथाओमां
 इतना-एटलु
 तरह तरहके-जात जातनां

१ ऊंट घणुं सरल जनावर छे, जे कंई तेने शीखववामां आवे छे (ते) बच्चानी पेठे सहजमां शीखी ले छे

૨. એક નાયની મદદથી તેની પાસે થાં કામ લેવાય છે.
૩. તેના પગ લાંબા હોય છે.
૪. તેના પગની નીચે એક ગાદી હોય છે.
૫. હ્યારે તે પૃથ્વી ઉપર પગ મુકે છે (ત્યારે) ગાદી ફેલાઈ જાય છે.
૬. અને એજ કારણથી તેના પગ રેતમાં પેસતા નથી.
૭. તેની ગરદન (ડોક) લાંબી હોય છે.
૮. તેને નમાવીને જમીન ડાર ચરી શકે છે અને ઊઠાવીને ઝંચા ઝંચા ફા.દોનાં પાંદડાંને સ્વાઈ શકે છે.
૯. તેની આંખોનાં પોપચાં પણ મોટાં હોય છે.
૧૦. તેનાથીજ પોતાની આંખોને તાપની ગરમીથી બચાવે છે.
૧૧. તેની પુંછડી ઘણી નાની હોય છે.
૧૨. તેના હોઠ એવા મોટા હોય છે કે ફા.દોનાં પાંદડાંને સારી રીતે પકડી શકે છે.
૧૩. પીઠ ઉપર ઢેકો હોય છે.
૧૪. વાઢ આછા હોય છે જેથી ગરમી ઓછી સતાવે છે.
૧૫. તેનાં નસકોરાં પણ મોટાં હોય છે.
૧૬. પાછલી વચ્ચે તે તેઓને બંધ કરી છે છે.

- ૧૭ (કે) જેમાં રેત ભરાઈ જાય નહિ.
- ૧૮ અરવસ્તાનના લોક તેના વાલનાં લૂગડાં અને તેનાં દો-રડાં બનાવે છે, અને તેનું માંસ પણ ખાય છે.
- ૧૯ અરવસ્તાન અને આફ્રિકામાં ઘનાંક એવાં ઝંઝડ-જંગલ છે જ્યાં ન તો હાથ છે ન પાણીના ફ્લરા.
- ૨૦ રેતી અને પથ્થરના મોટા ટેકરા સિવાય ઘણા ગાંઠ સુધી કશું જોવામાં આવતું નથી.
- ૨૧ ડ્યારે કોઈને એવાં જંગલોમાં થઈને જવું પડે છે ત્યારે તે પોતાની સાથે સ્વાવાપીવાનો સઘળાં સામાન પહેલેથીજ રાખી લે છે.
- ૨૨ એવું ન કરે તો રસ્તામાં મૂંઝવે તરસને લીધે બેમાન થઈ જાય.
- ૨૩ એવી જગાઓમાં ફક્ત ઝંઝડ કામ આવે છે,
- ૨૪ કેમકે તે વગર સ્વાધે પીધે કેટલાક દિવસ સુધી રહી શકે છે
- ૨૫ અને ચાલતાં પહેલાં એટલું પાણી પી લે છે
- ૨૬ કે કેટલાક દિવસો માંદ નિશ્ચિત થઈ જાય છે.
- ૨૭ તેથીજ અરવસ્તાનના લોક ઝંઝડને ઘણાં ચાહે છે અને તેના વચાળના તરેહ તરેહનાં ગીત ગાય છે.

पाठ ४०—भले चंगे रहेनेकी रीति—साजा ताजा रहेवानी रीत.

भले चंगे—साजा ताजा
 निरोग—निरोगी, साजा
 फिके—मोळां
 सील—शरदी, भेज
 पडाव—बेसणी
 दरवाजे—वारणे
 खिड़कीयाँ—बारीओ
 सहजमें—सहेलाईथी
 साँस लेनेसे—श्वास लेवाथी
 कोठरियाँ—कोटडीयो
 उजला—अनखलुं

लीप पोतकर—लीपी गुंपीने
 कूड़ा—कचरो
 बीमारियाँ—मांदगी, रोग
 भीतर—अंदर
 मोहरी—मोरीओ
 पायखाने—जाजरु
 धुलवाना—धोवडावतुं
 पसीने से—परसेवाथी
 भीगे—भीनां थएला
 समय पर—बखतसर
 तड़के—सुर्य उगे

- १ संसारमां साजा रहेवानी बराबर कोई सुख नहीं.
- २ ज्यारे माणसने रोग लागी जाय छे (त्यारे) बधां संसारनां सुख मोळां पढी जाय छे,
- ३ अहीं सुधी के पोतानुं जीवतर पण भारे थई जाय छे.
- ४ जो तमे चाहता हो के तमने कोई रोग न थाय तो मकान एवी जगाए बनावो के ज्यां भीनाश न होय.
- ५ उंची जग्यामां भीनाश ओछी होय छे.

- ૬ મકાનની સપાટી ઊંચી રાખો.
- ૭ તેમાં વારણાં અને વારીઓ શટલી હોવી જોઈએ કે હવા મહેલાઈથી આવી જઈ શકે.
- ૮ ડ્યાં વહુ માનસ રહે છે ત્યાંની હવા શ્વાસ લેવાથી બગડી જાય છે.
- ૯ વારીઓ અને વારણાં હોવાથી આ બગડેલી હવા નીકળી જાય છે.
- ૧૦ ઘણી નાની નાની કોટડીઓ મકાનમાં કરવી ન જોઈએ. (કે) જેમાં અજવાળું જઈ શકે નહિ.
- ૧૧ અંધારાવાળાં મકાન મેલાં રહે છે.
- ૧૨ અજવાળાથી ખીનાશ રહેતી નથી.
- ૧૩ મકાન બંધ રહેવાથી હવા બગડી જાય છે.
- ૧૪ મકાન લીંપી ગુંપીને ચોક્કસ રાખવું જોઈએ.
- ૧૫ કચરો મકાનથી દુર નંગાવી દેવો જોઈએ.
- ૧૬ મકાન મેલું રહેવાથી હવા બગડી જાય છે,
- ૧૭ અને મંદવાડ પેદા થાય છે.
- ૧૮ મકાનની બહાર પળ ચારે તરફ ચોક્કસ રાખવું જોઈએ.
- ૧૯ કેમકે સ્વચ્છતા ન હોવાથી જે હવા બહારથી અંદર આવશે તે સાફ રહેશે નહિ.

- २० पाणी पण पकाननी आजुवाजु एकटुं थवुं न जोईए.
 २१ (केमके) ते पाणी उपर धईने जे हवा आवशे ते सारी
 हशे नहि.
 २२ मोरी अने जाजरु नित्य धोवराववां जोईए.
 २३ पशुओने जुदा पकानमां राखनां योग्य छे.
 २४ एवं खाणुं न खावुं जोईए के जे अवगुण करे.
 २५ पाणी चांकरुं पीवुं जोईए.
 २६ परसेवाथी भीना थपेलां लुगडां पढेरवां जोईए नहि.
 २७ थोडीं थोडां कसरत पण रोज करवी जोईए.
 २८ रातमा वखतसर सुवुं अने सवारे बहेला उठवुं जोईए.
 २९ उपरनी वाता उपर ध्यान देवाथी सुखाकारी रहेसे.

पाठ ४१—आदमीके शरीरके भाग—पाणमना शरीरना भाग.

आगे की ओर—आगली बाजु
 कहलाता है—कहेवाय छे.
 दायें सा बायें—डाबा जमणा
 भौहें—भमर, भवां.
 पलके—पांपण
 छेद—काणां

कनपटी—लमणां
 सहारेसे—भददयी; सहायताथी
 पहिचानते हे—ओळखीए छीए.
 भिकेहुए—अढीने
 दोनों ओर—बन्ने बाजु
 सुनते हैं—सांभळीए छीए.

खोपड़ी-खोपरी
 जुड़ी है-मलेली छे
 कंधो-खभ; कांध
 हंसली-हांसडी
 पसली-पांसळां
 पीछेकी-पाछली बाजुए
 रीढ़-करोड़
 झुक सके-बळी शके

भैंवरीसी-नाभी जेवું
 तोंदो-दुंदी
 बाहें-हाथ
 गद्दा या कलाई-कांडુ
 ऐसाही हाल-तेवीज हकीकत
 घुटना-ठचिण
 पिंडली-पीडी
 टखना-घुंटी

૧ માજસના શરીરના ત્રણ મુખ્ય ભાગ છે-માથું, ધડ અને હાથપગ.

૨ માથું અને ધડને મદન-ઢોક મેલવે છે.

૩ કપાળનો સર્વથી ઉંચો ભાગ જે આગલી બાજુએ છે (તેને) માથું કહે છે.

૪ માથાના જમણા યા ઢાબા ભાગને કાનપટી કહે છે.

૫ માથાથી નીચે ભમર છે, ભમરની નીચે પાંપણ અને પાંપણની નીચે આંખો છે જેનાથી આપણે જોઈએ છીએ.

૬ આંખોની વચમાં નાક છે.

૭ એમાં બે કાળાં હોય છે જે નસકોરા કહેવાય છે.

૮ એઓની મદદથી આપણે શ્વાસ લઈએ છીએ અને સુગંધ દુર્ગંધ ઓઝસીએ છીએ.

૯. નાકની જમણે ઢાંચે ગાલ છે અને ગાલ સાથે મઠેલા બંને તરફ બે કાન છે જેનાથી આપણે સાંભળીએ છીએ.
૧૦. નાકની નીચે મોં છે જેથી આપણે સ્વાદીય છીએ અને શ્વાસ પણ લઈએ છીએ.
૧૧. મોંઢાની ઉપર નીચે ઢોઢ છે અને તેની અંદર જીભ અને દાંત છે.
૧૨. આંખ, કાન, નાક, મોંઢાને ઇન્દ્રિયો કહે છે.
૧૩. કપાલના સર્વથી ઊંચા ભાગને સ્વોપરી કહે છે.
૧૪. જ્યાં ઢોક ધડથી જોડી છે ત્યાં બે હાડકાં ધડની વચ્ચેથી સ્વમાની તરફ ચાલ્યાં ગયાં છે.
૧૫. જેમને હાંસડી કહે છે.
૧૬. ધડમાં બંને તરફનાં હાડકાં પાંસળીઓ કહેવાય છે.
૧૭. પાછલી તરફ જ્યાં એ હાડકાં છે તેનું નામ કરોડ છે.
૧૮. કરોડમાં ચોવીસ કકડા હોય છે.
૧૯. એ કકડા ઘટલા માટે બનેલા છે કે શરીર સહેલાઈથી વળી શકે.
૨૦. ધડની પાછળનો ભાગ પીઠ છે.
૨૧. આમળના મુખ્ય ત્રણ ભાગ છે.
૨૨. ઉપર છાતી છે, વચમાં પેટ અને તેની નીચે પેદુ.

- ૨૩ પેટ અને પેડુ જ્યાં મળેલાં છે તેની વચ્ચેમાં એક નાખી છે તેનું નામ ડુંટી છે.
- ૨૪ જ્યાં હાથ ધડની સાથે મળ્યા છે તે સ્થા છે, હાથના બે ભાગ છે.
- ૨૫ જેમની જોડને કોઠોળી કહે છે.
- ૨૬ જ્યાં હાથ બાંયથી જોડાય છે તે કાંઠાં કહેવાય છે.
- ૨૭ દરેક હાથમાં એકએક અંગુઠો અને ચાર ચાર આંગળીઓ છે.
- ૨૮ પૃષ્ઠીજ હકીકત પગોની છે.
- ૨૯ પગોની વચ્ચેની જોડ ઘૂંટણ કહેવાય છે.
- ૩૦ ઘૂંટણની ઉપરનો ભાગ જાંઘ છે અને નીચેનો પીંદી.
- ૩૧ પગ જ્યાં ટાંગામાં જોડાયો છે તે ઘૂંટી છે.
- ૩૨ દરેક પગમાં એક એક અંગુઠો અને ચાર ચાર આંગળીઓ હોય છે.

પાઠ ૪૨-વિનયના વાક્યો.

- ૧ દરગોજ સવારમાં ઉઠીને પરમેશ્વરનું ધ્યાન કરવું જોઈએ.
- ૨ પનાથી સંસારમાં મુલ્ય થાય છે, અને પવિત્ર જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે.
- ૩ કોઈને નઠારાં વચન કર્દ પણ જાણી જોઈને કહો નહિ;

૪ દારણકે તે માણસના હૃદયમાં તરતજ વાળતી પેઠે પેશી જાય છે.

૫ મળવામાં કદી પણ મુલથી અળોઝો કરો નહિ;

૬ અમળ લોક માગતા કરે છે અને મુશ્વ ને તિરસ્કાર સહન કરે છે.

૭ જો વધુ ધન મળે તોપણ કોઈ દિવસ ચોરી કરો નહિ;

૮ માણસ તેની જાઠમાં ફસાઈને અત્યંત (પુષ્કળ) શરમ પામે છે.

૯ વધાની સાથે પ્રીતિ કરીને સારી બોલી બોલી;

૧૦ પોપટ અને મેનાનો રિવાજ જોઈને તેની સાથે વધા પ્રેમ કરે છે.

૧૧ જો કે માતાપિતાનો વધા છોકરાપર સરખો પ્રેમ હોયછે;

૧૨ આ વાત ધ્યાનમાં રાખીને સારા પુત્રથી માતાપિતા શાંતિ મળે છે અને નઠારા પુત્રથી તેના (માતાપિતા) શરીરનો નાશ થાય છે.

૧૩ જે માણસ મનમાં અદેસ્વાઈ ધારણ કરીને વાંજાનું મહું જોઈને બહે છે.

- ૧૪ એવા માણસના હૃદયમાં કેવી રીતે શાંતિ રહી શકે ?
નજ રહી શકે.
- ૧૫ બધે પરમાત્માની વ્યાપકતા જાણીને કરી પણ પાપ
કરવું નહિ.
- ૧૬ બધા સ્થાવરજંગમ જગતને તે પોતે જુષ છે.
- ૧૭ દુષ્ટ માણસનાં વાક્ય સાંધાળીને છાનામાના રહેવું.
- ૧૮ જે તેની (દુષ્ટની) બરાબરી કરે છે તે પોતેજ પોતાને દુષ્ટ
કહેવડાવે છે.
- ૧૯ જૂઠું કરી પણ બોલવું નહિ (કારણ કે) જૂઠ પાપનું
મૂળ છે.
- ૨૦ જૂઠાનો કોઈ જગતમાં મૂલ્યથી પણ વિશ્વાસ કરવું નથી.

પાઠ ૪૩—ઉપદેશી વાક્યો.

- ૧ પાપી કર્મથી (દુષ્ટકર્મથી) હમેશાં બધા લોક વેગલા રહો.
- ૨ પાપી માણસો વહુજ દુઃખ અને પીડા ભોગવે છે.
- ૩ નિશ્ચય કરીને બધા સમજો કે ક્રોધ પાપનું મૂળ છે.
- ૪ જે માણસ ક્રોધને તાલે થાય છે તે મહા દુઃખ-પીડા
ભોગવે છે.

૫ વધા દોષોમાં આઠસ એક મોટો અવશુણ છે.

૬ કે જેનાથી (આઠસથી) હમેશાં ગુણનો અને જ્ઞાનનો નાશ થાય છે.

૭ જેની પાસે વિદ્યા નથી તેજ મોટો પશુ છે.

૮ જે હમેશાં બીજાની આશા ઉપર રહે છે તે માણસની બરાબર કોઈ મોટો ગરીબ નથી.

૯ જે સારી રીતે સમજમાં આવે તેજ મળવું સારું છે.

૧૦ પોષ્ટ સમજ્યા નગર મળે છે માટે તે વિદ્વાન કહેવાતો નથી.

૧૧ મૂર્ખ હોવું સારું નથી, કારણકે તેનો કોઈ સત્કાર કરતું નથી.

૧૨ જેની સાથે બોલવું ઇચ્છે છે તે માણસ તેનાથી મોટું ફેરવી લે છે, બટલે મૂર્ખની સાથે બોલવા ઇચ્છતો નથી.

૧૩ વિદ્વાન માણસનું વધી જગાણ મોટું સન્માન થાય છે.

૧૪ વધા માણસ યેસા આપીને એની પાસેથી સારું જ્ઞાન ચીંચે છે.

૧૫ અને વિદ્યા બરાબર સંસારમાં બીજો કોઈ ગુણ નથી.

- ૧૬ જેને શીલવાયો હમેશાં અત્યન્ત સુખ થાય છે.
- ૧૭ વિદ્યા મળવામાં હમેશાં મન અને ચિત્ત લગાડીને મહેનત કરવી.
- ૧૮ આ સંસારમાં ધન અને સુખ મેળવવા માટે (વિદ્યા મિત્રાય) વીજો કોઈ સુગમ ઉપાય નથી.
- ૧૯ આ સંસારમાં લોભ બરાબર વીજો કોઈ અવગુણ નથી,
- ૨૦ કે જેના કાનુમાં થઈને માણસ પોતાના ઘરને ગુમાવી બેસે છે; છટકે નાશ કરી નાંખે છે.

પાઠ ૪૪—નીતિના વાક્યો.

- ૧ કોઈની સાથે શત્રુતા કરો નહિ, વધાની સાથે મિત્ર-ભાવથી રહો.
- ૨ કે જેથી મન પ્રફુલ્લિત રહે છે અને શત્રુની વીક રહેતી નથી.
- ૩ જે દેશમાં રહો તે દેશના રાજાની નીતિ—
- ૪ જોઈને તે રિવાજ ઉપર ચાલવું એ બુદ્ધિમાન માણસની રીત છે.
- ૫ મહેનત અને સદાચારને લીધે માણસ પરમાત્માના ચિત્ત-માં વાસ પામે છે.

- ૬ તેનાથી ધન અને યશ્ન પામે છે અને પૂર્ણ પંદરીની આશા રહે છે.
- ૭ જે રાજા વિદ્યાના બઝ વગર સારી મોઠવળ કરવી ઇચ્છે છે,
- ૮ તે પૂર્ણ દુઃખ પામે છે. જેવી રીતે આંધળો ધાગસ દુપાળે ચાલવાથી દુઃખ પામે છે તેવી રીતે.
- ૯ પહેલાં દોષ અને ગુણ ધ્યાનમાં રાખીને ફરીથી કામ શરુ કરો.
- ૧૦ જેથી મન દુઃખી ન થાય અને સંસારમાં શરમ પામે નહિ.
- ૧૧ જે હંમેશાં સોમનશ્વાઈને મનરંજક વાત બાલે છે (કહે છે);
- ૧૨ પણ માણસથી વેગળા રહો, નહિ તો કોઈ વસ્તુ ઘાત (હાનિ) કરશે.
- ૧૩ પહેલવહેલાં વધારી વાતને સાંભળીને તેનું કારણ સ્વોળો,
- ૧૪ ફરીથી મોંઢેથી જવાબ કહો, આ રીતે સાવચેતી રાખો.
- ૧૫ જે માંદોમોંદે શત્રુતા કરીને બીજાની સાથે મળે છે;
- ૧૬ તેઓ બીજા શત્રુને હાથે, ઘણું દુઃખ મોગવે છે.
- ૧૭ પદવી પેઢવીને પ્રજાનું પાલનપોષન કરો જેથી સંસારમાં કીર્તિ મળે.

- ૧૮ જે ચતુર છે તે કહે છે કે પરલોકમાં આનંદ (સુખ) મળશે
 ૧૯. જે બીજાની નિંદા કરીને તમને પૂર્ણ મોટાઈ (પ્રશંસા)
 આપે છે;
 ૨૦. એના ઉપર કદી પણ મૂલ કરો નહિ કારણકે તે કોઈ
 દિવસે તમને ક્રૂર (નેઠારો) કહેશે.

પાઠ ૪૫ — પ્રશ્નોત્તર.

- પ્ર० સંસારમાં કોણ સુખી છે કે જેને કશું દુઃખ નથી ?
 ઉ० જે પરમાત્મામાં નિમગ્ન થાય છે તેજ સંસારમાં સુખી છે.
 પ્ર० પરમાત્માની મૃષ્ટિમાં દુઃખી કોને કહે છે ?
 ઉ० જે બીજાની ઉન્નાતિ જોઈને બળે છે તે દુષ્ટ દુઃખી રહે છે.
 પ્ર० સંસારમાં ધનવાન કોણ છે કે જેનું મન ઢોલ્હાયમાન
 થતું નથી ?
 ઉ० જે મનમાં સંતોષ રાખે છે તે ધનવાનમાં રાજા છે.
 પ્ર० શારા ઉપર પ્રેમ કરીને કહો કે કંગાલ કોને કહે છે ?
 ઉ० જેને ધનની તૃષ્ણા વધુ છે તેને દારિદ્રી જાણવો.
 પ્ર० જે પુણ્યવાન માગસ છે તેમની ઓઢાવાળ કહો ?
 ઉ० જેના હૃદયમાં પરમાત્માની વીક છે તેને પુણ્યવાન જાણવો.

- પ્ર० સંસારમાં પાપી માણસ કેવી રીતે જાળવામાં આવી શકે ?
 ઉ० જે પોતાના ઈશ્વરથી વિમુક્ત છે તેજ પાપી કહેવાય છે.
 પ્ર० બુદ્ધિમાન માણસનાં વધાં લક્ષણ વર્ણન કરીને કહો ?
 ઉ० જે સંસારની નિંદાથી ડરે છે તેને બુદ્ધિમાન જાણવો.
 પ્ર० સંસારમાં સજ્જન માણસ કોણ છે તે મને નિશ્ચય કરીને કહો.
 ઉ० જે દયા રાખીને સંસારનું ધટું ટાળે છે તેને સજ્જન જાણો.
 પ્ર० સંસારમાં વધા માણસ શરૂઆત છે તો દુષ્ટ કેવી રીતે ઓછાવી શકાય ?
 ઉ० જેનું ચિત્ત બીજાની હાનિમાં છે તે માણસ દુષ્ટ કહેવાય છે.
 પ્ર० હું આ વાત પુછું છું કે આ સંસારમાં મોટો કોણ છે ?
 ઉ० જે માણસ બીજાનો દોષ ઢાંકી રાખે છે તે માણસ મોટો કહેવાય છે.

સુચના.

અમારે ત્યાંથી આ સંસ્થાની સાળાઓમાં ચાલતાં સુજ્જરાતી, હિન્દી વિગેરે તમામ પુસ્તકો તથા સ્ટેશનરી સામાન મળે છે. બુધ્ધિબોધ લેનારને સારૂ કર્મોક્ષત આપવામાં આવે છે. બહારગામના ઓર્ડર પર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવશે.

અમારા તરફથી પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકો.

ફિમલ રૂ. અર. પા.

૧. ગુ. ત્રીજા ધોરણની નોટ. (આ સંસ્થાના તમામ ધોરણ પ્રમાણે તમામ વિષયો સાથે) ૦-૨-૬
૨. ગુ. ત્રીજા ધોરણની નોટ. ૦-૫-૮
૩. ગુ. ચોથા ધોરણની નોટ. ૦-૫-૦
૪. ગુ. પાંચમા ધોરણની નોટ. ૦-૬-૦
૫. હિન્દી પ્રાથમિક તથા શિક્ષાવળી ભાગ ૧ જાના અર્થ તરજુમાસહ ૦-૩-૬
૬. હિન્દી શિક્ષાવળી ભાગ ૨ જાના અર્થ તરજુમાસહ. ૧-૪-૦
૭. પ્રત્નોત્તરરૂપે બાલોપયોગી સૃષ્ટિજ્ઞાન (ધોરણ ૫ માટે) " ૦-૨-૬
૮. પ્રત્નોત્તરરૂપે બાલોપયોગી સૃષ્ટિજ્ઞાન (ધોરણ ૬ માટે) " ૦-૨-૬

ઉપરનાં પુસ્તકો અમારે ત્યાંથી નીચેના ઠંકાણેથી મળશે—

સા. રા. મોહનલાલ મનસુખરામ શાહ બુક્સેલર-વડોદરા.

સા. રા. હીરાલાલ ઝવેરબાઈ સોજીવા.

તથા સંસ્થાના ગણીતા બુક્સેલરને ત્યાંથી પણ મળશે.

પર બવહાર નીચેના સિરનામે કરેલા—

મણિલાલ સુગણબાઈ ઉપાધ્યાય.

બુક્સેલર-પેટલાડ.

